

ŠIAME NUMERYJE:

Kirvis prie krikščionybės šaknų

Gyvenimas apsprendžia tikėjimą

Religija ir tėvynės meilė

Krikščionybės kelias Lietuvon

Tikra ir netikra draugystė

V. Europos ir J.A.V. auklėjimas

Iš filmų pasaulio

1959 M. VASARIO MĖN. (FEBRUARY) VOL.. X. NO. 2

TURINYS

- Gyvenimas apsprendžia
tikėjimą (I) — A. Grauslys 35
- Krikščionybės kelias Lietuvon —
Z. Ivinskis 39
- Karo eskizai (eil.) —
J. Mikuckis 43
- Religija ir tėvynės meilė —
J. Vaišnys, S. J. 44
- Kirvis prie krikščionybės
šaknų — K. Trimakas, S. J. 50
- Tikra ir netikra draugystė —
J. Vaišnys, S. J. 54
- V. Europos ir J.A.V. auklėjimas —
P. Maldeikis 59
- Iš filmų pasaulio —
J. Vaišnys, S. J. 62

“Laiškai Lietuviams” — Tėvų Jėzuitų leidžiamas mėnesinis žurnalas.

Redaktorius—Juozas Vaišnys, S. J.
Red. Pav. — Bruno Markaitis, S. J.
Admin. — Petras Kleino tas, S. J.

Redakcijos ir Administracijos ad-
resas: 2345 W. 56th Street, Chicago
36, Illinois. Tel. REpublic 7-8400.

Letters to Lithuanians. Published
monthly except July and August,
when bi-monthly, by The Jesuit Fa-
thers of Della Strada, Inc., 2345 W.
56th Street, Chicago 36, Illinois. Tel.
REpublic 7-8400. Yearly subscrip-
tion three dollars. Single copy 30
cents. Entered as second class mat-
ter at the Post Office at Chicago,
Ill. Additional office of mailing in
Putnam, Conn.

Viršelis ir vinjetės A. Kurausko
Immaculata Press

Lietuvių liaudies menas

Rūpintojėlis

1959 VASARIS
(FEBRUARY)
VOL. X, NO. 2

TAUTA, KURIOS DAUGUMA NUSTOJO TIKĖTI DIEVĄ IR DVASINĮ PASAULĮ, YRA PASMERKTA BLOGIAUSIAM MATERIALIZMUI, O TUO PAČIU IR IŠNYKIMUI. NEPRIPAŽISTANT ASMENINIO DIEVO, NEBETURI JOKIOS PRASMĖS VISAS PASAULIS, ŽMOGUS IR ŽMOGAUS GYVENIMAS.

J. W. Goethe

TAUTOS GYVYBĘ PALAIKO TIK RELIGIJA. ATIMK RELIGIJĄ, IR TAUTA ŽLUGS. JAI NIEKO NEBUS ŠVENTA IR BRANGU ŠIOJ ŽEMĖJ.

V. Ramonas

MAŽOSIOS TAUTOS TETURI VIENĄ STIPRYBĘ, BŪTENT, DVASIOS ŠVARUMĄ. KADA JOSE TEISYBĖS JAUSMAS GYVAS, BUDRUS IR STIPRUS, KADA JOSE TĖVYNĖS MEILĖ YRA SKAISTI IR KARŠTA, TADA TA TAUTA TURI SAVYJE VISA, KO REIKIA JAI GYVENTI VIDUJE IR PAKELTI PASITAIKANČIAS SUNKIŲ BANDYMŲ VALANDAS.

Vydūnas

GARBINGIAUSI TAUTOS ISTORIJOS PUSLAPIAI YRA TIE, KUR APRAŠYTOS JOS KANČIOS, TOS KANČIOS, KURIOSE AUGO IR BRENDO TAUTOS CHARAKTERIS.

S. Smiles

GYVENIMAS APSPRENDŽIA TIKĖJIMĄ (I)

ALFONSAS GRAUSLYS

ČIA TURIU galvoje tą faktą, kad vienos ar kitos asmeninio gyvenimo būdas turi įtakos to asmens tikėjimui. Kalbant konkrečiau, nedoras gyvenimas nureligina, o doras — paruošia kelią tikėti. Štai dėl ko žmogus turi budėti, kad jo gyvenimo kryptis būtų teisinga.

Šitaip statomam klausime bei minėto ryšio tarp gyvenimo ir tikėjimo nustatyme glūdi įvystytos dar dvi kitos tiesos, būtent, kad mūsų asmeninis gyvenimas daro įtakos galvojimui ir kad tikėjimui įsigyti neužtenka protinių argumentų ir darbo, bet reikia dar ir dorovinių pastangų.

Tokia prasme šis klausimas ne taip dažnai yra keliamas. Dažniausiai yra tik svarstoma, kiek tikėjimas ar netikėjimas turi įtakos doroviniam žmogaus gyvenimui. Tačiau kiek žmogaus dorovinis ar nedorovinis gyvenimas jį tikėjimo atžvilgiu kelia ar smukdo, tai mažiau nagrinėjama.

Kad mūsų gyvenimas apsprendžia galvojimą, todėl ir tikėjimą, kad mūsų mintys kyla mūsų darbų hipnozės įtakoje, tai, gyvenimo stebėjimu remdamiesi, yra tvirtinę visų laikų mintytojai. Kiniečių išminčius Tschuang-Tse (3 šimt. prieš Kristų) jau tvirtino, kad "mes turime švarius žmones turėti, nes tik tada mes turėsime ir švarų pažinimą". Garsioji indų religinė knyga Bhavad - Gita tą pat religingiau nusakė: "Žmogus, kuris nepraktikuoja susijungimo su Dievu, neturi racijos". Tai reiškia, kad jo protavimo išvado-

mis negalima pasitikėti, nes jis gali būti visokių pašalinių žemų įtakų paveiktas.

"Koks žmogus yra, taip jis ir sprendžia", tvirtino Aristotelis, o taip pat ir šv. Tomas Akvinietis. Platonas nekartą savo raštuose gretina dorybę ir mokslą, kaip giminingas, viena nuo kitos priklausomas sąvokas. Šv. Augustinas, kuris tik nugalėjęs aistras ir doroviniai atsivertęs, atrado Dievą, nekartą savo veikaluose nurodo tą glaudų ryšį, kurs yra tarp gyvenimo ir tikėjimo. Gal šiuo atžvilgiu charakteringiausia ir drauge paradoksiškiausia yra ta šventojo mintis, kad "reikia pirma tikėti, o po to pradėti tikėjimą suprasti." Šis paradoksas paaiškėja, kai prisimename, kad sąvoką "tikėti" jis ima gyvenimiška ir pilna prasme, tai yra, reikia tikėti taip, kad tą tikėjimą įrodytum gyvenime jo vykdymu, nes tik už tokį tikėjimą Dievas atlygina gilesniu tikėjimo pažinimu. Taigi, dorovinio gyvenimo pastangos tikėjimą gilina. Kita proga tas pats šventasis rašo: "Kokių dejavimų ir kančių kaina žmogus prisiartina kad ir prie mažiausio Dievo supratimo!" Tai vėl patvirtina mūsų tezę, kad tikėjimas yra laimimas visu gyvenimu ir pastangomis.

Šv. Augustiną savo veikale komentodamas, Merežkovskij pastebi, kad šventasis suprato ar pajuto, kad protas gali tapti tikėjimui tas pat, kas peilis širdžiai, kas kryžius nukryžiuotajam. Kitaip sakant, vienas protas tikė-

jimo klausimais neįtikina, čia reikia kažko daugiau, būtent, dorovinių gyvenimo pastangų.

Kitas Bažnyčios Tėvas šv. Gregorius Nazianzietis tvirtina, kad "negalima dalyvauti išmintyje, jei negyvenama išmintingai." Ir pats gyvenimo stebėjimas rodo, kad visose gyvenimo srityse beveik visada patyrimas duoda daugiau pažinimo negu tik teoretinės žinios. Panašiai yra ir religijos srityje. Todėl anot vieno viduramžių mistiko, "tikėjimas — tai pažinimas per girdėjimą, o išmintis — tai Dievo pažinimas per ragavimą." Aiškiau nusakant, tas "tikėjimas" — tai tikėjimo pradžia, kuri duoda protui tam tikrų argumentų, bent nurodančių, kad tikėti nėra neišmintinga. O toji minima "išmintis" — tai pagilintas tikėjimas, jo praktikavimu laimėtas.

Naujaisiais laikais, gal būt, giliausiai gyvenimo ir tikėjimo ryšio glaudumą yra nusakęs anglų konvertitas kard. J. H. Newman (†1890). Savo veikaluose ir gausiuose laiškuose jis dažnai prie to klausimo sustoja. Kadangi, anot jo, mummyse protauja visa mūsų konkreiti esybė, tai norėti sužadinti žmonėse tikėjimą logiškų argumentų pagalba yra tokia pat nesąmonė, kaip manyti, kad galima sukurti tikėjimą, priverčiant tikėti kankinimų pagalba. Reiškia, tikėjimą žadinti reikia ne vien apeliuojant į žmogaus protą, bet į visą jo esybę. Kaip tiesos pažinimą veikia mūsų gyvenimas, kaip gyvenimo būdas gali trukdyti tiesą objektyviai pažinti, Newman nekarta tai pabrėžia. "Tiesa egzistuoja ir nėra nepasiekiamą", sako jis, "bet josios spinduliai išspindi į mūsų protą per mūsų tiek moralinę tiek intelektualinę esybę... Kiekvienas mūsų žiūri į pasaulį ir mato jį savo būdu, visai nepagalvodamas, kad čia yra kokio nors asmeni-

ko veiksnio vaidmuo... Žmonės palenkiami ne argumentų, bet palinkimų..." Ir jeigu kam nors to didžiojo konvertito ir kitų šventų žmonių nepakaktų įsitikinti, teprisimena nuo tikėjimo nutolusį filosofą Hegelį (†1831), kuris sako, kad "mūsų protavimo būdas — tai mūsų širdies istorija".

Matydami, jog yra daug tiesos tame tvirtinime, kad "koks gyvenimas, toks ir tikėjimas", šį klausimą giliau nagrinėdami bei gyvenimo ir tikėjimo ryšį analizuodami, svarstysime jį kečiaisiais straipsniais:

1. Nuodėmė nureligina;
2. Netvarkinga aistra dvasinį gyvenimą sugriauna;
3. Dorybė paruošia dirvą tikėjimui;
4. Dievo meilė ir malonė pilnai įtikina.

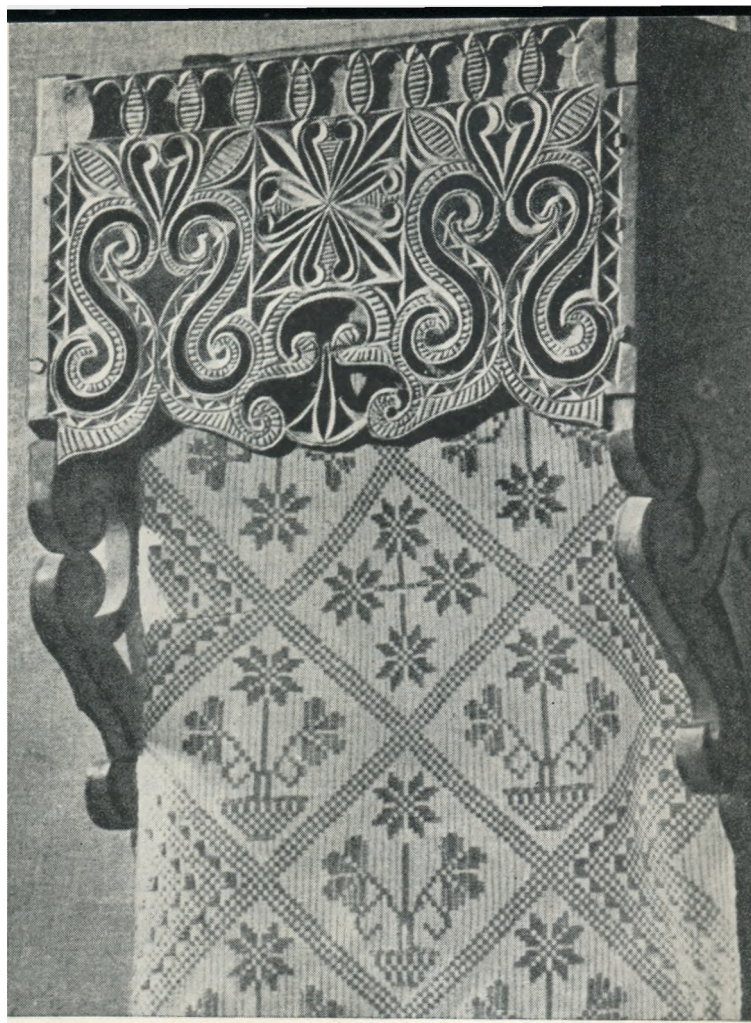
Nuodėmė nureligina

Tiesa, oficialus Bažnyčios mokslas sako, kad sunki nuodėmė, atimdama Dievo malonę, tikėjimo neatima, ir pasilikęs tikėjimas kaip tik duoda vilties, kad žmogus atsigauna ir pasirūpins atgauti Dievo malonę. Kai čia tvirtiname, kad nuodėmė nureligina, tai turime galvoje Bažnyčios mokslo tvirtinimą, kad sunki nuodėmė tikėjimą silpnina. Be to, čia galvojame apie ilgesnį nuodėmės stovį ir paprotį, kurs, stebint gyvenimą, rodo, kad tasai stovis, atbukindamas ilgaiui sažinę, veda beveik prie visiško tikėjimo užgesimo. Tad pasilikimas nuodėmėje ir nesikėlimas iš jos yra tas didysis pavojus, kurs grasina tikėjimą užgesinti. Todėl šiuo atžvilgiu nuodėmė ir yra pats pavojingiausias ir tragiškiausias veiksnys žmogaus gyvenime.

Jeigu jau Merežkovskij yra pasakęs, kad "kiekvienas melas — tai beprotybės pradžia", tai tam tikra prasme galima tą pat pasakyti apie kiek-

Šis "L. L." numeris yra iliustruotas *lietuvių liaudies meno kūriniais*.

Šio puslapio iliustracija — rankšluostinė

vieną sunkią nuodėmę, o ypač apie nuodėmės paprotį, kuris daro įtakos žmogaus protavimo logiškumui ir šviesumui. Jeigu dar prisiminsime gimtosios nuodėmės pasekmių apsunkintą mūsų prigimtį, jei prisiminsime savo egoizmą, kurs nuolat yra toks gyvas ir jautrus, kuriam tikėjimas prieštarauja, nes stato nepatogius reikalavimus, tada nesistebėsime nė ta išvada, kad netikėjimas turi stiprų sąjungininką mūsų viduje. Šita į nuodėmę palinkusios prigimtės ir asmeninių nuodėmių stiprinama, sakytume, antireliginė nuotaika, kad ir aiškiai nepastebima

ir nekartą nesąmoninga, nejučiom gali persiduoti ir mūsų protavimui, kuris gali to netikėjimo ar bent skepticizmo likti nuspalvintas. Jei dar pridėsime E. Heilo tvirtinimą, kad iš atšalusio (taigi, nebūtinai sunkiai nusidėjusio) gyvenimo gimsta abejutiškumas tiesai ir jos pajuokimas, tad ar, tą pačią mintį plačiau gvildendami, neturėsime teisės tvirtinti, kad nuodėmingas gyvenimas gali virsti net visišku tiesos atmetimu ir neapykanta tiesai? Šią išvadą gyvenimo stebėjimas patvirtina.

Dieviškasis Apreiškimas sako, kad nuodėmė nugręžia visą mūsų esybę

nuo Dievo, tad visai nenuostabu, kad ir protas pamažu pradeda nuo Jo nusigręžti. Sunkia nuodėme žmogus tapęs Dievui nedraugiškas ir pajutęs Dievą kaip grėsmę savo nuodėmingam gyvenimui, negali ilgainiui nesusidaryti tokios pasaulėžiūros, kuri, derindamasi su jo nuodėmingu gyvenimu, duoda jam šiokių tokių išsigelbėjimą iš tos grėsmės ir skaudaus vidaus konflikto, tartum jį nuramindama.

Trapistas T. Merton, panašiai kaip ir visi didieji dvasinio gyvenimo mokytojai, nurodo, kaip be galo glaudus yra ryšys tarp gyvenimo ir tikėjimo kiekvieno mūsų gyvenimo jausmo atžvilgiu. "Aš savęs klausiu, ar yra pasaulyje dvidešimt gyvų žmonių, kurie matytų dalykus tokius, kokie jie tikrai yra. Norėčiau tuo paklausti, ar yra pasaulyje dvidešimt laisvų žmonių, kurie nebūtų valdomi, ar nebūtų prisirišę prie kurio nors sutvėrto daikto, ar prie savojo "aš", ar prie kurios nors kitos Dievo dovanos. Visa tai, ką jūs mylite dėl jo paties, šalia vienintelio Dievo, apakina jūsų protavimą ir sugriauna moralinių vertybių pajautimą... O tie, kurie yra visiškai pasinėję nuodėmės netvarkoje, dažnai tampa visiškai nepajėgūs suprasti paprasčiausių principų. Jie neįstengia atpažinti natūraliausių ir aiškiausių moralinių įstatymų." Ar tokios mintys nesukelia mums dvasinio gyvenimo griuvėsių vaizdo? Ir tai tokių griuvėsių, kuriais mūsų gyvenimą gali nusiausti ne tik sunki nuodėmė, bet atrodo, kad net tik "nekalti prisirišimai" ir sąmoningos netobulybės. Taip, mažiausia gyvenimo netvarka neišvengiamai daugiau ar mažiau atsispindi mūsų protavimo eigoje ir mūsų pasaulėžiūroje. Tokiu būdu gyvenimo netvarkos sukelta dvasinė netvarka gali būti taip didelė, kad išsipildo šv. Kot-

rynos Sienietės žodžiai: "Kadangi jų širdis supuvusi ir jų skonis sugadintas, geri dalykai jiems atrodo blogi ir blogi, t. y. netvarkingas gyvenimas, jiems atrodo geras." Savimeilės apakintas žmogus ne tiek ieško tiesos ar dorybės, kiek to, kas jam patinka. Ko žmogus nori, tai ir įsikalba, tai pateisina ir pagrindžia. Ar tad visa to šviesoje netampa pilnai aiškūs evangelijos žodžiai, kuriais nusiskundžiama, kad pasaulis Kristaus nepažino: "Šviesa šviečia tamsybėje, bet tamsybė jos neapėmė" (Jon. 1, 5). Dėl to ir neapėmė, kad buvo tamsybė, nuodėmingos valios aptamsinta, šviesai neprieinama. Tą pat nusako ir apaštalas, kai klausia: "Kokia gali būti vienybė tarp šviesos ir tamsybių?" (2 Kor. 6, 14). Nuodėmės ir tikėjimo nesutaikomumą jau nujautė ir Senojo Įstatymo psalmininkas: "Sugavo mane mano kaltės, kad negalėčiau matyti" (Ps. 39, 13).

Ir Bažnyčios Tėvai dažnai palygina nuodėmingą gyvenimą su tamsybėmis, o religinį pažinimo įsitikinimą su šviesa, drauge nurodydami tą priešingumą, kurs yra tarp šviesos ir tamsos, todėl "niekas neatranda Tavo neapsivalęs" (šv. Augustinas), nes "tiesa nesirodo nešvariems" (šv. Bernardas).

Štai dėl ko visa to išvadoje tenka pakartoti ir įsidėmėti vieno asmens, tą artimybę tarp nuodėmingo gyvenimo ir netikėjimo giliau svarsčiusio, išpėjančius žodžius: "Jei tavęs nesunkina tavo nuodėmingumas, jei tu nesidaužai savo ribotumo narve, jei niekuo nenusivylei, jei tau yra gera, ir tu patogiausiai susitvarkei — tai neįstengsi būti religingas, neįstengsi melstis; *kad visas antgamtinis gyvenimas taptų tau realybe — nuodėmė turi tau virsti ne šiaip tik stoviu, bet tragišku tavo gyvenimo įvykiu.*"

**XI. Koku būdu buvo įvestas lotyniškas
krikštas Lietuvoje**

AUJAJAM tikėjimui aiškinti ir platinti tarp pagonių reikėjo dvasiškių, mokerių liaudies kalbą. Būryje kunigų, kurie Jogailą atlydėjo iš Krokuvos į Vilnių, tokių nebuvo. Tad pats naujakrikštis karalius pradėjo aiškinti svarbiausias krikščionių tikėjimo tiesas. Šitą faktą mums pabrėžia 1434 m. magistras Kozlovskis pamoksle po Jogailos mirties. Tai iškelia taip pat ir kronistas Dlugošas. Kozlovskis sakė, kad Jogaila išvertęs į lietuvių kalbą "Tėve mūsų", "Tikiu Dievą Tėvą" ir tas maldas pats aiškines. Čia, be abejo, pavaldiniams ne tiek reiškė aiškinimo turinys, kiek didžiojo kunigaikščio ir karaliaus autoritetas, įsakęs mesti senus prietarus. Visai panašiai vėliau elgėsi Jogaila ir Vytautas Žemaičiuose.

Ne svetimų ir nežinomų ateivių nesuprantamos formulės, o valdovo svarus žodis turėjo pavaldiniams daryti įspūdį. Kas norėjo būti lojalus savo valdovui, turėjo išpažinti tokį pat tikėjimą, kokio valdovas reikalavo. Šitokiu būdu reikia suprasti ir didžiojo kunigaikščio atliktą katekizminių dalykų aiškinimą.

Galėjo čia dar būti ir kita priežastis. Kai kryžiuočiai vis įkyriai skelbė, kad Jogaila krikštijęsis politiniais sumetimais, šis parodė daugiau uolumo. Iki XV amžiaus pradžios ordinas vis priekaištavo, kad naujakrikštis karalius tebėra pagoniškų įsitikinimų, o jo krikštas tereiškias Lietuvos interesų

gynimą, kad galėtų ordiną silpninti. Tačiau tai buvo Jogailai neteisingai daromi grynai politiniai priekaištai. Juk ir Dlugošas, kuris šiaip jau nemėgsta visos Gedimino giminės, savo plačioje kronikoje pažymi, kad karalius užtarnautai galys vadintis lietuvių krikštytoju ir apaštalu. Negalima nekreipti dėmesio, kai kronistas užacentuoja Jogailos pastangas įjungti lietuvius į krikščioniškųjų tautų šeimą. Yra ženklų teigti, kad, Algirdui mirus, jis ieškojo kelio į krikščionybę. Tas kelias buvo pagaliau surastas. Nereikėjo Jogailai krikšto priimti iš pavojingo ordino, kaip jis prieš penkerius metus (1382) Dubysos sutartyje buvo pažadėjęs. Jis išvengė ir savo motinos išpažinstamojo bizantiško krikšto, kryžiuočių akyse reiškiančio ereziją. Suradęs kelią pakrikštyti savo tautą, Jogaila atliko įvairių žygių, pritraukdamas prie to darbo ir savo pusbrolių Vytautą. Jis statė parapijines bažnyčias. Pradžiai Vilniaus vyskupijoje jų buvo pastatyta septynios. Ir vėliau Jogaila bažnyčias aprūpindavo bažnytiniais rūbais, indais ir varpais. Imperatorius Zigmantas kartą Jogailą palygino su Konstantinu Didžiuoju, suteikusių Romos imperijoje laisvę krikščionybei. Minėtasis Kozlovskis savo pamoksle nurodė, kad Jogaila ne tik lietuvius krikštijęs, bet rūpinęsis atversti ir Didžiojoje Lietuvos Kunigaikštijoje gyvenančius totorius. Jis taip kalbėjo: "Skaitykite kronikas, istorijas ir senas knygas, pereikite visą imperiją, ir nuo apaštalo laikų nerasite nė vieno dvasinio ar pasaulinio kunigaikščio, kuris tokią didelę tautą būtų atvedęs prie Katalikų Bažny-

Šv. Ona

18 amž. medžio raiziny

čios..." Šituose Kozlovskio, lygiai kaip ir imperatoriaus, pasakymuose yra perdėjimo, bet vis dėlto tie žodžiai rodo, kad Jogailos amžininkai jo kristianizacijos darbą Lietuvoje pastebėjo ir jį vertino. Toliau jo darbą energingai tęsė Vytautas Didysis, 1392 m. tapęs Lietuvos didžiuoju kunigaikščiu.

Gedimino sostinės, t. y. vyriausiojo Lietuvos miesto, krikštas turėjo reikšti ir visos Lietuvos krikštą. Dugošo kronika pasakoja ir apie krikštijimo būdą. Kadangi norinčių krikštytis buvo labai daug, tai vyrai ir moterys buvo suskirstomi į atskirus būrelius ir užtenkamai pašlakstomi vandeniu, kiekvienam būreliui duodant atskirą vardą.

Dugošas įsakmiai pabrėžia, kad Vilniuje surinkti lietuviai kelias dienas buvo mokomi krikščionių tikėjimo tiesų. Tas faktas atremia vokiečių ordino skleistą paskalą, jog lietuvių tauta buvusi pakrikštyta labai paviršutiniškai, be jokio parengimo. Kai kurie Lietuvos krikšto tyrinėtojai yra iškėlę klausimą, kad lietuviai galėję būti krikštijami rytiečių būdu — panardinant į vandenį. Esą ir ordino kronistas panašiai išsireiškęs, jog lietuviams, pripratusiems prie pirčių, būvę lengva krikštytis. Tačiau dėl tokio krikštijimo būdo reikia labai abejoti. Reikia neužmiršti, kad lietuvių krikštas buvo pradėtas pačiu šalčiausiu metu

— vasario mėnesį, kai Lietuvoje visos upės ir ežerai jau esti užšalę. Jau vien dėl šios priežasties yra sunku įsivaizduoti, kad Lietuvoje būtų buvęs vartojamas Rytų Bažnyčios krikštijimo būdas, t. y. visiškas žmogaus panardinimas į vandenį, turįs simbolizuoti apiplovimą nuo visų nuodėmių. Jeigu Dlugošas aiškina, kad kunigai turėjo laiko kelias dienas žmones pamokyti, tai jiems galėjo užtekti laiko ir kiekvieną atskirai pakrikštyti. Bet kad lietuviai būriais buvę krikštijami, tai randame patvirtinta ir lenkų skunde prieš kryžiuočius Konstancos susirinkime (1416). Tik ten nieko nepasakyta apie krikštijimo būdą.

Pakrikštytiesiems Jogaila dovano-davo baltus vilnonius rūbus. Tai reiškė krikšto apeigos išpildymą, nes naujai pakrikštytasis savo atgautos nekaltybės ženklą apvelkamas baltu rūbu. Yra neteisingas aiškinimas, kad lietuviams ta dovana galėjusi būti ypatingai brangi, nes Lietuvoje buvo daugiausia vartojamos tik lininės medžiagos. Vilnonės medžiagos XIV amžiuje Lietuvoje yra gerai žinomos. Tad Dlugošas bus taip pat perdėjęs, teigdamas, kad ypač dėl tų dovanų daugėjo krikštytis. O kryžiuočiai vėliau, stengdamiesi mažinti lietuvių krikšto vertę, priekaištavo, jog dėl tų rūbų lietuviai po kelis kartus ėję krikštytis.

Kiek pagonių gavėnios metu 1387 m. buvo pakrikštyta, sunku tiksliai pasakyti. Daugiausia krikštijosi čia susirinkusieji bajorai. Nepaduodamas tikslų skaičių, Dlugošas sako, kad buvusi pakrikštyta "pusė Vilniaus". Matyti, antroji pusė gyventojų Vilniuje jau anksčiau buvo krikščionys. Jų skaičių įėjo vokiečių pirkliai, kiti svetimtaučiai, stačiatikiai, o taip pat ir anksčiau krikštyti lietuviai. Vėlyvesnėmis žiniomis 1387 m. buvę pakrikš-

tyta 30.000 žmonių. Atrodo, kad tai yra pats didžiausias galimas skaičius, kuris sudarytų apie 6 ar 8 procentus visų pagonių Lietuvos gyventojų, nes tada pagonių lietuvių negalėjo būti daugiau kaip pusė milijono. Galima manyti, kad jų buvo dar mažiau, nes nepalaujami karai su kryžiuočiais ir kasmetiniai lietuvių sodybų teriojimai buvo skaudžiai palietę lietuvių tautos prieauglį.

Motiejus Strykovskis savo kronikoje pastebi, kad Vilniuje buvę pakrikštyti visi pagonys, kurie dalyvavo 1387 m. suvažiavime. Čia tebuvo susirinkusi tik dalelė lietuvių pagonių. Su oficialiu ir skubotu krikštu, kurį reikėjo nedelsiant atlikti, norint sėkmingai veikti prieš ordino propagandą, misijos Lietuvoje nesibaigė. Neteisinga būtų manyti, kad po šito staigaus impulso krikščioninimo darbas Lietuvoje būtų apmiręs.

XII. Bažnytinės organizacijos įkūrimas Lietuvoje

Jogailos atliktu žygiu Vilniuje Mindaugo pradėtas lotyniškasis krikštas Lietuvoje buvo oficialiai atgaivintas. Yra pagrindo tikėti, kad krikšto darba toliau tęsė ir vienuoliai. Vienoje savo buloje 1401 m. popiežius Grigalius XII kalba apie pranciškoną Joną iš Lenkijos. Iš jo veikimo sužinome, kad tada Lietuvoje tegalėjo būti apie 20.000 lietuvių krikščionių. Vadinas, dar daug reikėjo pastangų, kad visa tauta taptų krikščioniška. Jogaila davė gerą pavyzdį, nes važinėjo po įvairias Aukštaitijos vietas ir panašiu būdu kaip Vilniuje įvedė katalikų tikėjimą. 1387 m. buvo įsteigtos ir pirmosios parapijos Ukmergėje, Maišiogaloje, Nemenčinėje, Vilniaus krašto Medininkuose, Kriave, Ainoje ir Obalčiuose. Nuostabu, kad tarp šių pirmųjų bažnyčių nė-

ra Trakų ir Kauno, bet reikia manyti, jog ten jau prieš tai turėjo būti bažnyčios, juo labiau, kad abiejuose miestuose buvo vokiečių pirkliai.

1387 m. krikšto metu oficialaus kryžiaus ženkle liko nepaliesti Žemaičiai. Turėjo praeiti dar 25 metai, kol čia atvyko Vytautas su Jogaila ir juos apkrikštijo. Tiesa, ir Žemaičiuose prieš tai buvo misijonierių. Čia apaštalavo pranciškonai. Apie 1401-4 metus čia veikė Jeronimas Pragietis. Bet šitos tylios misijos galėjo turėti daugiau pasisekimo, kai 1413 metų rudenį Vytautas ir Jogaila įsakė mesti pagonybę. Kunigaikščiai buvo sustoję Žemaičiuose tik trumpam laikui, todėl negalėjo būti pakrikštytas žymus gyventojų skaičius. Svarbesnė krikščioninimo darbo dalis čia buvo atlikta 1416-17 metais, kai Konstancos susirinkimas atsiuntė į Žemaitiją du delegatu vyskupu. Tokių faktų akivaizdoje, atrodo, visai pagrįstai ilgą laiką Lietuvos krikštas buvo skirstomas į dvi dali: 1387 metai buvo laikomi Aukštaičių krikštu, o 1413 ar 1417 m. — Žemaičių. Tačiau toks skirstymas nėra tikslus. Gedimino sostinėje atliktas krikštas turėjo simboliškai reikšti visų Didžiosios Lietuvos Kunigaikštijos pagonių krikštą, t. y. oficialų valstybės atsisakymą nuo pagonybės. Dabar jau buvo nesvarbu, kuri sritis, kuris žemės kampas anksčiau ar vėliau bus prijungtas prie krikščionių. Tai buvo tik laiko klausimas. Valdovai, patys aktyviai dalyvaudami krikščionybės įvedime, rodė, kad visa lietuvių tauta turės tapti katalikiška. Tad negali būti kokio nors atskiros Žemaitijos krikšto, kai 1387 m. yra laikomi Lietuvos krikšto metais.

Paprasto gyventojų krikšto, žinoma, negalėjo pakakti. Gyvam tikėjimui palaikyti ir stiprinti visur Bažny-

čia stengiasi sukurti atitinkamas institucijas. Ji visada taip daro misijų kraštuose. Lietuvai taip pat reikėjo bažnytinės organizacijos. Tad drauge su krikšto įvedimu Jogaila įkūrė Vilniuje vyskupiją. Istoriskai imant, ji nebuvo pirmoji katalikų vyskupija lietuvių žemėje. Bet kai Mindaugo laikų tiesioginiai Apaštalo Sostui priklausanti Lietuvos vyskupija dingo be pėdsako, sostinės vyskupija jau yra garbingai išsilaikiusi 572 metus. Dluogošo liudijimu katedros bažnyčia buvusi pastatyta toje vietoje, kur pirma kūrenosi šventoji pagonių ugnis.

Sekmadienį prieš užgavėnes, t. y. vasario 17 dieną buvo surašytas Vilniaus vyskupijos įkūrimo dokumentas. Įdomi yra to rašto pradžia. Ten Jogailos vardu yra pasakyta, kad jis, dažnai galvodamas ir proto svarstymu lygindamas dangaus ir šio pasaulio dalykus, esąs įsitikinęs, jog, paniekinus šį pasaulį, reikia protu kilti prie dangaus gėrybių ir pirmiau reikia ieškoti nesimainančios Dievo karalystės. Ją turint, laimingai vyksta visi žmogaus darbai. Jogaila prisimena, kad dažnai yra nusidėjęs, o nusidėjusieji turi ir atgailą dažnai daryti.

Jogaila gausiai aprūpino prie Vilniaus pilies pastatytą ir pašventintą bažnyčią. Vilniaus vyskupui pragyventi jis užrašė Labanorus ir Molėtus, Tauragnų pilį, Verkių ir Bokštų sritis, Vilniaus miesto dalį su namais ir jų gyventojais. Pilyje naujam vyskupui buvo padovanoti vieneri mūriniai namai ir ketveri mediniai. Bažnytinės žemės ir jų valstiečiai buvo atleisti nuo darbų ir pareigų, atliekamų valdovui, nes dovanotose žemėse didysis kunigaikštis visas savo teises perleido vyskupui ir kitiems dvasiškiams. Jogaila pats savo rašte minėjo, kad tose žemėse sau nepasiliekąs jokios valdžios.

Atitinkamomis žemėmis ir valstiečių duoklėmis bei jų pareigomis buvo aprūpintos ir parapijinės bažnyčios. Toki dovanojimai Jogailos ir Vytauto laikais vis daugėjo. Kiekviena naujai steigiamą parapiją būdavo aprūpinama žemėmis su joms priklausančiais valstiečiais.

Nekalbėdami čia plačiau apie ekonominius Lietuvos Bažnyčios pagrinčius ir parapijinių bažnyčių nuosavybės susidarymą, norime tik priminti, jog ano meto pusiau natūralioje ūkio santvarkoje visur ir Vakarų Europoje kiekviena naujai steigiamą bažnyčia ar vienuolynas turėjo būti aprūpinama žemėmis. Parapijų bažnyčios gaudavo raštus, kuriuose būdavo aiškiai įrašomos visos teisės, pvz., net kuriuose upėse ir kuriuose ežeruose galima žuvalti. Tik tokiu būdu ano meto sąlygose galėjo išsilaikyti parapijos ir vienuolynai, kurie rūpinosi dvasiniais

reikalais. Lietuvoje 1387 m. bažnytinės žemės nuosavybei buvo duota gera pradžia. Be jokių kovų, kurios žinomos Vakarų Europoje, besiorganizuojanti Lietuvos Bažnyčia gavo savo pirmąsias privilegijas ir reikalingas teises.

Katalikybei plėstis Lietuvoje reikšmingas buvo Jogailos dokumentas, išduotas vasario 20 d., kuriuo bajorai gavo teisę laisvai ir paveldimai valdyti savo turtą, o taip pat teisę laisvai išleisti už vyro savo dukteris. Jogaila atsisakė ir nuo bajorų asmeniškų patarimų didžiajam kunigaikščiui, išskyrus karo tarnybą, naujų pilių statymą ir senųjų taisymą. Bet šitomis privilegijomis galėjo naudotis tik lotyniškai krikštytieji bajorai. Romos katalikų tikėjimas buvo paskelbtas Lietuvos valstybiniu tikėjimu, kuris buvo privalomas visiems naujai apsikrikštijantiems.

K A R O E S K I Z A I

JUOZAS MIKUCKIS

I

Jis nebegirdi sprogstančių granatu,
Jo neprikels griaudimas kanonados.
Jis sužeistas ir šaltą mirtį mato.
Ranka jo kažko ieško. Kryžiaus. Rado.
Bučiuoja kryžių — viltį paskutinę,
Į Kristų žiūri akys ašarotos.
Ir miršta, miršta už tėvynę —
Siela į dangiškuosius skrenda plotus.

II

Saulė nusileido,
Ritas mano veidu
Skausmo ašara ...
Ten, kur liepos šlama,
Lyg matau aš mamą,
Moja man skara ...
Granata vėl puolė.
Gelbėk, gelbėk, broli!

RELIGIJA IR

A Ž N A I mes kalbame apie patriotizmą, apie tėvynės meilę, apie savo pareigas Lietuvai, gyvenant svetimame krašte. Gerai, kad apie tai yra kalbama, bet vien kalbų nepakanka. Atrodo, kad šioje srityje mes esame linkę daugiau vertinti jausmus negu protą ir valią, daugiau kalbame negu galvojame ir veikiamo. Mūsų kalbų ir veiklos pagrindinis motyvas turėtų būti gerai suprastas tikslas. Mūsų patriotizmą gilinti ir palaikyti turi ne tik paviršutiniški jausmai, bet ypač rimti ir pagrįsti argumentai. Tik protu paremta veikla ugdys ir palaikys tikrą tėvynės meilę, o nesąmoningas sentimentalizmas tuoj nuves į tuščią ir niekam nenaudingą šovinizmą. Neapsiriksime pasakę, kad tvirčiausią tėvynės meilės pagrindą mums teikia religija. Tik tada pilnai suprasime savo pareigas tėvynei, kai prisiminsime, kokius įsakymus šiuo klausimu yra davęs Dievas, ką apie tai yra kalbėjęs Kristus, kaip elgiasi Jo įsteigtoji Bažnyčia.

DIEVAS

Jau tverdamas žmogų, Dievas įdiegė į jo prigimtį pagrindinius įsakymus. Galima sakyti, kad ne tik žmogus, bet kiekvienas gyvis savo prigimtyje jaučia traukimą prie tos vietos, kur jis yra gimęs ir užaugęs. Kiekvienas paukštis mėgsta savo lizdą. Kiekvienas žmogus yra taip prisirišęs prie savo namų, kad, nors tie namai, kaip sako patarlė, būtų ir “pragarai”, bet vis tiek “be namų negerai”. Teisingai ir poetas šią mintį išreiškė: “Nameliai mano brangūs, man visur patogu, bet niekur nėra tiek laimės kaip po jūsų stogu.”

Prigimties balsas dažnai gali būti žmogaus aistrų ir kitų aplinkybių nuslopintas, todėl Dievas davė įsakymus, kurie prigimties balsą — tą pirmąją ir pagrindinę Dievo įsakymą — paaiškina ir pritaiko konkrečioms žmogaus gyvenimo įvykiams. Dievas įsakė gerbti savo tėvus ir mylėti artimą. Šie du įsakymai ir yra svarbiausias bei rimčiausias tėvynės meilės motyvas ir pagrindas.

TĖVYNĖS MEILĖ

JUOZAS VAIŠNYS, S. J.

Teologai sako, kad ketvirtuoju įsakymu Dievas liepia gerbti ne tik savo tėvus, bet ir vyresniusius bei globėjus, o taip pat ir tą šalį, kurioje gimėme, augome, kuri mus maitino, kurios oru kvėpavome, kurios miškai mums ošė, kurios gėlės mus džiugino, kurios gamta mums apie Tvėrėją kalbėjo. Šis Įsakymas liepia gerbti ir kiekvieną teisėtą valdžią, kuri savo galią ir autoritetą yra gavusi iš Dievo.

Artimo meilės įsakymas liepia mylėti kiekvieną Dievo sutvertą žmogų, tačiau šioje meilėje, teologų nuomone, yra tam tikri laipsniai. Labiau turime mylėti tuos, kurie mums yra artimesni, su kuriais esame surišti kokiais nors stipresniais ryšiais. Labiau turime mylėti tėvus, brolius, seseris, vaikus negu svetimus žmones. Turime labiau mylėti savo tautiečius, o taip pat priklausančius savo religijai, bendruomenei ar organizacijai. Kuo stipresni ir artimesni yra ryšiai tarp žmonių, tuo daugiau yra ir motyvų jų tarpusavei meilei. Su kiekvienu pasaulyje esančiu žmogumi mane jungia žmogiškumo ryšys. Su viso pasaulio žmonėmis, priklausančiais mano tikybai, mane dar jungia ir tikėjimo ryšys. Su lietuviais mane jungia tautos ir valstybės ryšiai. Tautos ryšys, galima sakyti, yra supintas iš daugelio kitų ryšių: artimesnės ar tolimesnės kraujo giminystės, kalbos, kultūros, papročių. Žmonių susijungimas į valstybes išplaukia iš pačios prigimties reikalavimų. Kitos, grynai žmonių valia sukurtos organizacijos ar bendruomenės tik padeda tobuliau siekti vieno ar kito tikslo, bet valstybė yra būtina sąlyga žmonių žemiškiems tikslams siekti. Be valstybės kai kurių tikslų nepasieksi. Todėl ir valstybės ryšys, jungiąs žmones į vieną bendruomenę, yra tikrai svarbus ir stiprus.

Jeigu tauta netenka laisvės, jei valstybė praranda nepriklausomybę, jei žmonės turi palikti tėvynę ir bėgti ieškoti prieglaudos į kitus kraštus, ryšiai, kurie juos jungia su savo tauta ir valstybe, nenutrūksta, bet dar padidėja. Argi ne labiau vaikas turėtų rūpintis

savo motina, kuri pateko į nelaisvę, kurią kalėjime kankina pikti žmonės? Šiuo atveju vaiko meilė, gal iki šiol ramiai beglūdinti širdies gilumoje, turėtų veržte išsiveržti, jis neturėtų bijotis jokio vargo, jokių pastangų, kad tik savo motiną išgelbėtų ir jai padėtų.

Dievo įkvėptas Senojo Įstatymo knygas mes galėtume visai teisingai pavadinti išrinktosios tautos istorija arba tėvynės meilės poema. Dievas ta tauta nuolat rūpinasi, ypač kai ji patenka į egiptiečių vergiją. Siunčia jai galingą vadą — Mozę, kurs ją išveda iš vergijos. Dievas nuolat jų žingsnius seka, stebuklingai pervesdamas per Raudonąją jūrą, maitindamas manna ir kitokiais stebuklais saugodamas nuo priešų. Savo išrinktai tautai Dievas duoda specialius įsakymus, ir nurodymus, apsaugojančius ją nuo pražūties. Įdomu, kad Jis net baudžia žydus už mišrias vedybas, kurios pamažu žudo tautą.

Būdami Babilono vergijoje, žydai visuomet galvojo apie savo tėvynę, jos liūdėjo ir nuolat turėjo viltį, kad vėl galės grįžti. Štai kaip apie tai kalba 136 psalmė: “Prie Babilono upių mes sėdėjome ir verkėme, atsimindami Sioną. Ant gluosnių pakabinome savo arpas. Tie, kurie mus išvedė į nelaisvę, reikalavo, kad mes ką nors pagiedotume iš Siono giesmių. Kaipgi mes galime giedoti Viešpaties giesmę svetimoje šalyje? Jeigu aš užmiršiu tave, Jeruzale, tebūna užmiršta mano dešinė. Teprilimpa mano liežuvis prie gumurio, jeigu aš tavęs neminėsiu, jei tavęs nelaikysiu didžiausia savo linksmybe.” Čia vėl norime priminti, kad tai yra Dievo įkvėpti žodžiai, todėl yra neabejojama Dievo valia ir tikras noras, kad žmonės savo tėvynę mylėtų, saugotų jos laisvę ir stengtųsi vėl sugrįžti, jeigu prieš buvo priversti bėgti į svetimus kraštus.

KRISTUS

Kartą Kristus meldėsi Alyvų kalne. Po jo kojomis spindėjo gražus, apšviestas Jeruzalės miestas. Jis taip mylėjo Jeruzalę, savo tautos sostinę, kad, prisiminęs jos skaudžią ateitį, apsipylė ašaromis ir iš Jo širdies išsiveržė kartus skundas: “Ateis dienos, kad priešai apves tave pylimu, apguls tave, suspaus tave ir tavo vaikus, kurie yra tavyje, ir nepaliks akmens ant akmens, nes tu nepažinai savo aplankymo meto” (Luk. 19, 41).

Nors Kristus buvo atėjęs į šį pasaulį visiems skelbti savo mokslo ir atpirkti visų tautų, bet pirmiausia Jis rūpinasi savo tauta, pirmiausia jai skelbia linksimą atpirkimo naujieną, pėsčias apvaikščiodamas visus jos miestus ir kaimus. Jis visus žmones mylėjo, visus gydė, bet aiškiai pabrėžė, kad pirmiausia reikia rūpintis savo tautos vaikais: “Negera imti vaikų duoną ir mesti šunims” (Mat. 15,

Keramikiniai indai

26). Tad Kristus nebuvo kosmopolitas, bet patriotas. Jisai savo pavyzdžiu parodė visų laikų žmonėms, kad reikia mylėti visus, bet pirmoje vietoje savo tautiečius.

BAŽNYČIA

Kristaus mokslo saugotoja ir aiškintoja yra Jo įsteigtoji Bažnyčia, tad bus ne pro šalį pažvelgti, kaip ji Kristaus tėvynės meilės mokslą suprato ir kaip tą mokslą gyvenime vykdo. Bažnyčia globoja tautas, skirdama joms dangiškus globėjus. Ir mūsų tautai ji yra paskyrusi globėją — šv. Kazimierą. O prancūzų tautos globėja Joana d'Are net šventąja buvo paskelbta dėl to, kad heroiskai mylėjo savo tėvynę ir paaukojo net savo gyvybę, už ją kovodama. Tad tėvynės meilę Bažnyčia laiko dorybe, kuri gali žmogų iškelti į altorių garbę. Gal būt, ir Lietuva kada nors susilauks Bažnyčios pripažintų šventųjų, kurie šiais sunkiais laikais yra parodę heroiską tėvynės meilę, paaukodami už ją savo gyvybę.

Bažnyčia tvirtina tautinių parapijų steigimą ir 216-tuoju kanonu jas nori apsaugoti, išpėdama, kad tose parapijose nieko negalima keisti be Šv. Sosto sutikimo, t. y. be Šv. Sosto sutikimo negalima įvesti net kitos kalbos. Todėl ir anglų kalba lietuviškose parapijose negalėjo būti įvesta be Šv. Sosto leidimo. Daugeliui parapijų

to leidimo buvo prašoma dėl to, kad mišrių vedybų keliu atsirado daug parapijiečių, kurie lietuviškai nesupranta. Taip pat prieš kelerą metų (1953) popiežius išleido raštą, pavadintą „Exul Familia“, kuriuo nori apsaugoti imigrantų teises įvairiose šalyse. Tame rašte yra pabrėžiama, kad visi tikintieji turi teisę garbinti Dievą sava kalba ir dėl to turi teisę turėti savo kunigus. Jeigu kurioje nors vyskupijoje tokiems kunigams nebūtų leista savo kalba aptarnauti tikinčiuosius, patariama kreiptis į Šv. Sostą.

Ir popiežių raštuose bei kalbose ir atskirų vyskupų bei kardinolų pasisakymuose tėvynės meilės klausimas yra labai aiškus. Los Angeles kard. McIntyre yra pasakęs, kad „tautybės paniekinimas yra aiškus Dievo valios paniekinimas“, o prancūzų kardinolas Mercier yra pabrėžęs, kad „negali būti tobulas krikščionis, kurs tobulai nemylėtų savo tėvynės“, tad norintiems siekti krikščioniško tobulumo yra būtina mylėti savo tėvynę, rūpintis jos reikalais ir dirbti jos gerovei.

D A B A R T I N I A I M Ū S Ų U Ž D A V I N I A I

Tad atrodo, kad turėtų būti labai aišku, jog yra labai klaidingas galvojimas kai kurių asmenų, kurie mano, kad tėvynės meilė yra pagonybės liekana, kad tai esąs stabų garbinimas ir Dievui daroma skriauda. Toks galvojimas yra visiškai priešingas tikrosios religijos mokslui. Taigi, turint tvirtą religinį pagrindą, mūsų tautinis darbas turėtų būti daug našesnis ir konkretesnis. Čia negali būti jokių diskusijų: kiekvieno lietuvio šventa pareiga rūpintis tėvynės reikalais.

Ne vienas nuleidžia rankas ir numoja į visus lietuviybės reikalus, nes laisvės galimybės atrodo tokios tolimos ir neaiškos. „Jau man, tur būt, neteks matyti Lietuvos“ — pesimistiškai pasako viltį praradusieji. Teks ar neteks, čia yra kitas klausimas, kuris neturėtų turėti jokios įtakos mūsų tėvynės laisvinimo darbui. Jeigu taip pesimistiškai būtų galvoję lietuvių veikėjai caristinės priespaudos laikais, tai nepriklausomybė nebūtų tekę mums džiaugtis. Nei Kudirka, nei Valančius, nei daugelis kitų ano meto patriotų nesulaukė pamatyti laisvos Lietuvos, bet į jos laisvės pamatus jie įdėjo visą krūvą tvirtų akmenų. Jie atliko savo pareigą ir užsipelnė amžina pagarba.

Kai kurie pasiryžta kaip galima toliau stovėti nuo bet kurios lietuviškos veiklos, nes mūsų veikėjų metodai jiems atrodo nepriimtini, jų pastangos tuščios, nes ką vienas stato, tą kitas griauja; tiek yra nesantaikos ir skaldymosi mūsų visuomenėje. Pagaliau kai kurie kuklesnieji bijosi kitiems užbėgti už akių ar pastoti kelią, kad

nebūtų apšaukti kultūrinio nuosmukio atstovais. Jie leidžia dirbti kitiems, turintiems daugiau sugebėjimo ir kvalifikacijų. Bet jiems reikėtų prisiminti, ką Tumas-Vaižgantas yra pasakęs ir kaip jis yra elgęsis. Jis prisipažįsta, kad ėjęs visur, kur tik buvo kviečiamas, visai nežiūrėdamas, kas buvo tie, kurie kvietė, ir negalvodamas, ar jis tam darbui yra kompetentingas. Jis visur ėjo, viską dirbo, po kiekviena našta kišo savo petį, todėl ir paliko Lietuvos padangėje labai skaidrų taką lyg šviesi kometa.

Prisimenant tūkstančius mūsų brolių ir sesių, užmiršusių savo tėvų kalbą, žiūrint į mūsų jaunimą, vis labiau ir labiau tolstantį nuo lietuviškų papročių ir nuo lietuviškos dvasios, kartais stoja prieš akis Marijos Pečkauskaitės žodžiai: „Kaip neapsakomai gaila man visko, kas nyksta! O liūdnasis merdėjančios tautos reginys! Tautos, kitados didžios, tiek gražių dainų nudainavusios, tiek fantazingų padavimų nuaudžiusios, garbingą istoriją gyvenusios, turėjusios tokių didvyrių, kaip Pilėnų gynėjai, ir tokių moterų, kaip Gražina, ir tokių genialių viešpačių, kaip Vytautas. Rusų spaudžiama, savų sūnų niekinama . . . Anglys aklina užvožtos, kad užgestų. Bet užgestose, rodos, anglyse kartais kažkur neregima rūsio kibirkštelė. Kartais ji atgaivina anglis, sudegina indą ir padaro gaisrą“. Ir toliau autorė guodžiasi, kad tos anglys mums nėra žuvusios, „lietuvė yra jų siela. Yra joje ir tų ūbų laukų melancholijos, ir tų vasaros saulėlydžių giedros, ir rudens vėjo nusiminimo ir tų tamsių miškų rimties. Tos šalies išliūliuota, tūkstančiais siūlų ji surišta su ta savo motina“ (Senamė Dvare).

Nesmerkime tų „sūnų palaidūnų“, kurie, užmiršę savo tėvų namus, ieško laimės kitur. Nekovokime vieni prieš kitus, nes esame broliai, o ne priešai. Turime priešą ir labai stiprų. Reikalingos mūsų visų jėgos, kad jį nugalėtume. Kai tarp mūsų bus daugiau broliškos meilės ir vienybės, į mūsų kovą įsijungs ir tie, kurie susižavėjo svetimybėmis. Kai kurie mūsų turi atsivežę žiupsnelį žemės iš Lietuvos arba kokį nors kitą dalykėlį, kurį gerbia ir brangina — juk tai relikvija iš Lietuvos! Bet ar ne brangesnė ir gražesnė relikvija už tą lietuviškos žemės žiupsnelį yra kiekvienas lietuvis, su kuriuo „tūkstančiais dvasinių siūlų esame surišti“?

Tad nesvarbu, kokiai grupei ar partijai kas priklausytų, nesvarbu, kokių įsitikinimų būtų, jeigu tik jis yra lietuvis, jis turi būti mums brangi Lietuvos relikvija. Jis yra reikalingas bendrai mūsų kovai, todėl jo neatstumkime, bet šaukime, kvieskime, mokime ranka, kad ateitų, nes kiekvieno talka šioje svarbioje kovoje yra tokia laukiama ir taip didžiai brangi. Jeigu skaldysimės — vieni kitus žudysime, tik vieningi būdami, kovą laimėsime.

rūpimieji klausimai

KIRVIS PRIE KRIKŠČIONYBĖS ŠAKNŲ

KĘSTUTIS TRIMAKAS, S. J.

Vienas skaitytojas kreipėsi į redakciją, prašydamas paaiškinti apie neseniai prie Mirties Jūros atrastus senovės indus, kuriuose buvo rasta svarbių rankraščių. Šiuos atradimus kai kurie tuoj pradėjo naudoti, norėdami sukelti abejojimų krikščionių tikėjimu'. To skaitytojo teigimu ir Lietuvoje studentams buvo apie tai aiškinama, savotiškai klaidingai interpretuojant tų iškasenų reikšmę ir stengiantis suduoti smūgį katalikų tikėjimui. Teko girdėti, kad ir kitiems mūsų tautiečiams, vieną kitą straipsnį, svetimoje spaudoje paskaičius, kilo daug neaiškumų. Todėl čia dedame K. Trimako, S. J. straipsnį, paaiškinantį šį klausimą.

Redakcija

AS nori sunaikinti medį, nepėšioja šakelių, bet deda kirvį prie medžio šaknų. Kas nori sunaikinti krikščionybę, dažniausiai vienaip ar kitaip bando paneigti jos dievišką kilmę. Tačiau ji taip tvirtai stovi, apsaugota istorinių davinių, kad visi kirviai greitai atšimpa...

1947 m. prie vakarų-šiaurinio Mirties Jūros kranto, netoli Qumran griu-

vėsių, kur maždaug tarp 200 m. prieš Kr. ir 68 m. po Kr. gyveno vienos žydų (gal būt, esėnų) sektos bendruomenė, buvo atrasti Mirties Jūros raštai. Tai "didžiausi rankraščių atradimai moderniais laikais", tvirtino archeologas W. Albright. "Pirmą kartą mes turime vienos grupės žmonių, gyvenusių Kristaus laikais, visą knygyną", džiaugėsi vienas žymiausių šių raštų tyrinėtojų Dr. M. Burrows. Be visų Senojo Testamento knygų rankraščių (daugumoj tik jų dalių bei nuotrupų, nors pvz., buvo atrasta pilna pranašo Izaijo knygos kopija) buvo atrasta keletą tos sektos raštų: "Disciplinos Vadovėlis", "Karas tarp šviesos ir tamsos vaikų", tos sektos Psalmės ir komentarai apie Senojo Testamento Habakuko knygą.

Vos po trejų metų (1950 m.) Andre Dupont-Sommer paskelbė savo studijų išvadas: "Galilietis Mokytojas (Kristus) daugeriopu atžvilgiu, atrodo, yra stebėtinai naujas teisingumo mokytojo įsikūnijimas." Teisingumo mokytojas, aprašytas Habakuko komentaruose, gyvenęs prieš Kristų, bet tiksliai istorškai dar nenustatytas, pagal Dupont-Sommer, buvo persekiotas, nužu-

dytas ir laikomas Mesiju, pasaulio išganytoju bei būsimu teisėju, kaip ir Kristus. Kaip tas mokytojas yra panašus į Kristų, taip Qumran mokslas — į krikščionybę, nes taip pat moko neturto, skaistumo ir broliškos meilės. Iš to galutiną išvadą kiekvienas lengvai galėtų pasidaryti: kadangi Kristus ir krikščionybė yra vėlyvesni, krikščionybė kilo iš Qumran sektos, o Kristus ne tik nėra vienintelis Mesijas ir pasaulio Išganytojas, bet gal tėra teisingumo mokytojo imitacija. Tada krikščionybė nebūtų Dievo apreikšta religija, nei Kristus — jos steigėjas.

Šią išvadą, kaip naują sensaciją, Amerikoje išplatino filologijos mėgėjas Ed. Wilson. Tarp kita ko savo knygoje jis pareiškė: "Šis vienuolynas ... yra, gal būt, daugiau negu Betliejus ar Nazaretas, krikščionybės lopšys." Kitas filologas J. Allegro savo radijo kalbose Anglijoje paneigė, kad Jėzus yra vienintelis Mesijas ir užtikrintai pareiškė, kad teisusis mokytojas yra tiek panašus į Jį, kad buvo net nukryžiuotas. Atrodo, kad ir komunistai sovietų kraštuose vartoja šią išvadą krikščionybei diskredituoti.

Tačiau ši išvada sutiko didelį pasipriešinimą iš daugelio Mirties Jūros raštus tyrinėjančių mokslininkų, tiek katalikų, tiek nekatalikų. Pasiremiant tų mokslininkų daviniais, reikia šitaip spręsti apie Dupont-Sommer bei jo kolegų teigimus.

Pirma, Dupont-Sommer išvada yra tik teorija, t. y. tik bandymas išaiškinti ir todėl nėra įrodymas. Ji tėra tiek verta, kiek verti jos argumentai.

Antra, ji yra pasenusi teorija. Nors iš karto stebėtina, kad 1950 m. sugalvota teorija po 8 metų jau laikoma pasenusia, tačiau tai yra tiesa. Prisiminkime, kad ji buvo paskelbta tik trečiais metais po pirmųjų atradimų, kad

jos autoriaus darbas buvo atliktas skubotai, o tuo tarpu nauji atradimai, kurie dar iki šiol tebesitęsia, atskleidė naujų davinų, kuriais pasinaudodami kiti mokslininkai atmetė jo išvadas.

Trečia, visi šios teorijos "argumentai" yra pagrįsti spėliojimais ir sugriauti rimtesnių mokslininkų. Ši teigimą tenka kiek plačiau paaiškinti.

Kristus ir teisingumo mokytojas

Negalima paneigti labai bendro pobūdžio paviršutinio panašumo tarp Jėzaus ir teisingumo mokytojo; t. y. abu buvo mokytojai ir abu buvo persekioti. Tačiau Dupont-Sommer atranda, kad pastarasis taip pat buvo nužudytas ir laikomas Mesiju, dieviška būtybe, pasaulio išganytoju ir būsimu teisėju. Sekantis pavyzdys geriausiai parodys, kuo Dupont-Sommer "atradimai" pagrindžiami; pirmiausia paduodame Habakuko komentarų tekstą: "Tai nurodo kunigą, kuris sukilo... (čia seka sužalota vieta)... užgauti jį piktais sprendimais. Baisias blogas ligas jie užkrovė ant jo, ir bausmę ant jo mėsos kūno." Dupont-Sommer šį tekstą taip išaiškina: "Ši vieta aiškiai (?—K. T.) kalba apie teisingumo mokytojo kančią: jis buvo teistas, pasmerktas, nubaustas: jis kentėjo "savo mėsos kūne"; be abejo (?—K. T.), jis buvo dieviška būtybė, kuri tapo kūnu, kad gyventų ir mirtų kaip žmogus."

Tačiau (1) prieš sužalotą vietą sakinio veiksnys yra sukilęs piktasis kunigas, bet ne teisingumo mokytojas, todėl jis čia ir baudžiamas; (2) ši vieta Habakuko knygoje (II, 7-8) kaip tik ir kalba apie piktąjį žmogų ir jo nubaudimą, o komentarai tą tekstą išaiškina (žr. Gaster, p. 254).* Tad šioje vietoje visai nekalbama apie teisingojo mokytojo persekiojimą. Taip pat ne visai "be abejo" tas mokytojas yra "dieviška būtybė", nes iš "mėsos kūno" iš-

traukti dievišką kilmę gali tik tas, kuris subjektyvaus spėliojimo "aiškiaregyste" skaito pagal savo išsigalvotą teoriją net ten, kur laiko nepalankios sąlygos išgraužė skyles rankraščių lakštuose. Ne tik toje vietoje, ne tik toje knygoje, bet absoliučiai jokiam Qumran rankraštyje apie dievišką įsikūnijimą nekalbama.

Ir kitos Dupont-Sommer išvados apie teisingumo mokytoją, būtent, kad jis yra "Išrinktasis, Dievo Mesijas, pasaulio išganytojas", kuris laiko pabaigoje... bus vyriausias teisėjas", yra paremtos panašiomis "neįtikinančiomis interpretacijomis neaiškos prasmės tekstų ir netgi tekstų, kurie neabejotinai reiškia ką kitą", sako R. Scott ("The New Republic" žurnale, "The Dead Sea Scrolls, their significance to religious thought; a Symposium", 1956 m. IV, 9; p. 23; taip pat žr. Murphy, p. 101-103).

Ar teisingasis mokytojas buvo nukryžiuotas? J. Allegro taip užtikrintai teigė, kad kai kurie pradėjo manyti, kad jis remiasi dar neišleistais Mirties Jūros raštais. Tačiau Jeruzalėje tuos raštus studijuoją penki mokslininkai pareiškė, kad "mes patikrinome visus raštus, atspausdintuosius ir dar neišleistus. Mes negalėjome atrasti jokiam tekste p. Allegro "atradimų". Mes nerandame jokio mokytojo nukryžiuavimo". Po to sekanti per radiją transliuota Allegro kalba nebeskambėjo taip užtikrintai, ir jis prisipažino, kad jo "visos istorinių įvykių atstatymo išvados yra spėliojimai" (žr. "Time", 1956, IV, 2; p. 71). A. P. Davies laiko Jėzų esėnu, bet jis pats prisipažįsta, kad šios tezės nebando įrodyti, o tik spėlioja (žr. Burrows, "More Light...", p. 78-82).

Pagaliau, pačioje paskutinėje ir, gal būt, pilniausiai visus faktus ir duo-

menis išnagrinėjančioje knygoje M. Burrows tvirtina: "Trumpai, niekas, kas Mirties Jūros raštuose liečia teisingumo mokytojo... asmenį ar darbą, nesikėsina prieš Kristaus vienatiniškumą" (uniqueness — t. y. kad Jis yra vienintelis Dievo Sūnus, Mesijas, Išganytojas; Burrows, "More Light...", p. 73; t. p. žr. žurnale "The New Republic", 1956, IV, 9; p. 23). Tad teisingumo mokytojas, kas jis bebūtų buvęs, nėra nei dieviškas, nei Mesijas, nei pasaulio išganytojas, nei jo busimasis teisėjas, ir todėl Kristus nėra jo imitacija ar duplikatas.

Krikščionybė ir Qumran sektos mokslas

Mirties Jūros raštuose galima užtikti išsireiškimų, kurie užtinkami ir Naujame Testamente, pvz., "Dievo išrinktieji", "tamsa ir šviesa", "tamsos ir šviesos vaikai", "Dievo šventykla" (Qumran raštuose taikoma jų bendruomenė), "palaimintas" ir pan. Klaidinga iš to spręsti, kad krikščionybė, kaip vėlyvesnė, yra kilusi iš Qumran žydų sektos. Reikia prisiminti, kad ne vien Mirties Jūros rankraščiuose, bet ir kituose to meto žydų raštuose, o ypač Senajame Testamente, randama visiškai tokių pat išsireiškimų (žr. Gaster, p. 20-24). Iš to galima spręsti, kad tie išsireiškimai buvo paplitę tarp žydų, o Jėzus ir apaštalai juos naudojo kaip tuometinį kalbėjimo būdą, kad būtų to meto žmonių suprasti.

Be to, moralinio mokslo panašumai, kaip skaistumo, neturto bei broliškos meilės vertinimas (vis dėlto, nors Qumran sekta mokė mylėti savuosius, liepė nekęsti priešų!) ir bendro pobūdžio religinės tiesos, neįrodo krikščionybės išsivystymo iš Qumran mokslo. Juk pati Qumran sekta buvo žydų sekta, plačiai vartojanti Senąjį Testamentą, kuriame tos religinės ir

moralinės tiesos irgi atrandamos. O taip pat ir krikščionys naudojo ir tebe-naudoja Senąjį Testamentą. Todėl tokie panašumai visai suprantami. Tačiau jie nesudaro krikščionybės esmės.

"Juose (Qumran raštuose) nėra nė žymės pagrindinių teologinių idėjų — kaip išsikūnijęs Dievas, gimtoji nuodėmė, išganymas per kryžių, ir pan. (čia pridėtini: Švč. Trejybė, antgamtinis gyvenimas per Dievo malonę, sakramentai, šv. Mišių auka — K. T.) — kurios padaro krikščionybę atskira religija" (Gaster, p. 12). Panašiai, tik plačiau žvelgdamas, R. Scott laiko visiškai klaidinga sekančią nuomonę, "kad krikščionybei charakteringos doktrinos, moralė, organizacija ir garbinimo forma daugumoje buvo paskolintos iš esėnų arba Qumran bendruomenės" ("The New Republic", 1956, IV, 9; p. 23). Atsitiktiniai kontaktai tarp Jėzaus bei Jo pirmųjų sekėjų su Qumran bendruomene tokioje mažoje Palestinoje gal buvo įvykę. Tačiau, patikrinus panašias Naujojo Testamento ir Qumran raštų vietas, "negalima teigti, kad Jėzaus kaipo religinio mokytojo originalumas būtų sumažintas" (Burrows, "More Light...", p. 110). Kristaus mokslų esminių bruožų Qumran raštuose nėra. Todėl visiškai klaidinga spręsti, kad krikščionybė yra išsivysčiusi iš tos žydų sektos.

Spėliojimo išpūstas muilo burbulas

Pagaliau, tokių aiškių mokslinių davinių prispirtas, Dupont-Sommer prisipažino, kad jis, darydamas savo išvadas, tik "nupiešė skubotą palyginimą, norėdamas skaitytojuje sukelti smalsumą" ir "jokiu būdu nenori paneigti krikščionių religijos originalumo. Jis čia suminėjo panašumus, bet, aišku, skirtumų taip pat yra", (žr. "The

New Republic", 1956, IV, 9; p. 24; taip pat "Saturday Review", 1956, III, 3). Iš jo anksčiau cituoto paaiškinimo su "aišku" ir "be abejo" žodeliais, neatrodo, kad jis bandė tik smalsumą sukelti. Tačiau šis Dupont-Sommer prisipažinimas suklydus ir viešas atitaisymas yra pagirtinas.

Tad kokia yra galutinė išvada? Dupont-Sommer spėliojo "smalsumui sukelti". Ed Wilson išpopuliarino tuos spėliojimus sensacijai sukelti. J. Allegro pradžioje užtikrintai tvirtino, bet pagaliau prisipažino, kad ir pats tik spėliojo. Tad toji teorija nėra kirvis prie krikščionybės šaknų, bet spėliojimų išpūstas tuščiaviduris muilo burbulas.

*Knygos, nagrinėjančios šį klausimą (straipsnyje patiektos citatos su autoriaus vardu bei puslapio numeriu yra paimtos iš šių knygų):

R. E. Murphy, O.C., "The Dead Sea Scrolls and the Bible", The Newman Press, Westminster, 1957.

M. Burrows, "The Dead Sea Scrolls", The Viking Press, New York, 1955.

M. Burrows, "More Light on the Dead Sea Scrolls", The Viking Press, New York, 1958.

T. H. Gaster, "The Dead Sea Scriptures", Doubleday and Co., Garden City, New York, 1956. (angliškas rankraščių vertimas su geru įvadu).

G. Graystone, S.M., "The Dead Sea Scrolls and the Originality of Christ", Sheed and Ward, New York, 1956.

J. T. Milik, "Dix ans de découvertes dans le désert de Juda", Les Éditions du Cerf, Paris, 1957.

"Time" 1957, IV, 15, p. 60-68 (trumpas aprašymas).

Tėvynė ir Bažnyčia, tautinis ir religinis jausmas vienas kito jokiu būdu neišskiria, bet stiprina ir iškelia.

J. B. L a c o r d a i r e

jaunimo paslaptys

TIKRA IR NETIKRA DRAUGYSTĖ

JUOZAS VAIŠNYS, S. J.

Gerbiamasis Redaktorau,

ESU šešiolikos metų mergaitė.

Lankau seselių vedamą aukštesniąją mokyklą. Ši laišką Jums rašau dėl to, kad prieš keletą mėnesių "Laiškuose Lietuviams" raginote jaunimą rašyti ir klausti, jeigu kas neaišku. Ten Jūs rašėte, kad jaunimas nesikreipia su jokiais problemomis, atrodo, lyg tų problemų ir nebūtų. Bet aš pasakysiu, kad tų problemų turi labai daug ir mano amžiaus mergaitės ir berniukai, tik nedrįsta rašyti, bijo klausti, o kartais gal ir neprisirengia.

Ir aš jau seniau rengiausi rašyti, bet dėl ko vis nerašiau — pati nežinau. Gal nežinojau, nuo ko pradėti, nes tų neaiškumų tiek daug ir tokių įvairių! Pagaliau nutariau bent vienu klausimu prašyti Jūsų paaiškinimo. Esu labai jautri ir sentimentali. Bent taip kiti sako. Bet aš manau, kad beveik visos mano amžiaus mergaitės yra panašios. Labai nemėgstu vienvės, turiu visuomet su kuo nors draugauti. Su berniukais iki šiol dar mažai tedraugavau, daugiausia draugauju su mergaitėmis. Bet visuomet drau-

gauju tik su viena. Prieš porą metų turėjau labai gerą draugę, su kuria visuomet būdavome kartu, bet ji išsikėlė į kitą mokyklą, ir aš ją jau beveik pamiršau. Dabar jau beveik metai, kai suradau vieną mergaitę, už save tik metais vyresnę (jos vardas Regina), nuo kurios beveik niekad nesiskiriu. Ji yra aukštesnėje klasėje. Mokykloje aš tik laikiu, kada pasibaigs pamoka — kada mudvi galėsime susitikti ir susikabinusios pavaikščioti. Namuose žiuojame drauge. Ji gyvena daug toliau negu aš, bet aš ją palydžiu iki namų, o paskui grįžtu viena. Kartais net ir taip pasitaiko, kad ir ji mane lydi: nuo jos namų vėl drauge grįžtame iki mano namų. Gal Jums tai juokinga, bet mes niekad nebaisiame kalbų, atrodo, kad reikėtų kokių metų, kad išsikalbėtume. Kartais aš pas ją kokią porą dienų pagyvenu, kartais ji pas mane kelias dienas praleidžia, drauge einame į kiną, į čiuožyklą, į bažnyčią — visur.

Gal Jūs manote, kad aš labai laiminga, turėdama tokią gerą draugę? Bet nesakyčiau, kad esu laiminga. Nors man su ja draugauti labai malonu, nors aš ją labai myliu, bet kažko

lyg vis trūksta, kažkas vis ne taip, kaip turėtų būti. Atvirai prisipažinsiu, kad kartais labai daug kenčiu. Kai aš pamatau, kad Regina kalbasi su koku nors berniuku arba kad ir su mergaite, kyla manyje kažkoks pavydas, kažkoks liūdnumas, net pyktis; rodos, eičiau ir ją nutraukčiau nuo tų asmenų: juk ji mano draugė, man be jos taip nesmagu. Su kitomis mergaitėmis visiškai nedraugauju. Atrodo, kad jos mudviem pavydi tos draugystės ir nuo mudviejų šalinasi, o kartais net apkalba. Ir net seselėms jau mudvi "kritom į akį" — viena kita pasakė, kad mudvi per daug draugaujam. Bet ar gali būti draugystės per daug? Vis dėlto jaučiu, kad ta draugystė, nors yra tokia graži, mane dažnai kankina. Kaip Jums visa tai atrodo?

Atsakymo laukianti,

Danutė

Mieloji Danute,

Vis dėlto Tu esi gera ir atvira mergaitė. Kita Tavo vietoje nebūtų išdrįsusi taip atvirai išsipasakoti ir būtų bijojusi atverti tas "paslaptis", kad atsakymas kartais nebūtų toks, kokio ji visai nenorėtų — kad kartais nebūtų patariama tą draugystę nutraukti. Juk tai būtų didelis smūgis, ar ne? Tu supranti, kad toji draugystė taip kankina, bet jos nutraukti nesutiktum. Kurgi kitur rasi tokią draugę kaip Regina!

Tavo aprašyta draugystė yra labai charakteringa kai kurioms Tavo amžiaus mergaitėms, bet taip pat ir berniukams. Tokios draugystės gana dažnai pasitaiko tarp tos pačios lyties bręstančių jaunuolių, ypač lankančių atskiras, nemišrias mokyklas arba gyvenančių bendrabučiuose. Šitos draugystės kyla iš paties Kūrėjo žmogaus prigimtinį įdiegto palinkimo ieškoti meilės, afekto, supratimo, pasidalini-

mo įspūdžiais, savo prigimties papildymo. Tai būtų visai natūralus linkimas ir ieškojimas, jeigu, šiuo atveju, nebūtų nuėjęs ne tuo keliu ir klaidingu adresu.

Tu, be abejo, esi girdėjusi ar skaičiusi, kad yra gerų ir blogų draugystė, kad yra tikrų ir netikrų draugų, kad vienos draugystės daug padeda, o kitos labai kenkia. Tu taip pat žinai, kad kai kurios draugystės yra labai kilnios ir naudingos, o kitos nėra vertos nė draugystės vardo, nes tai yra tik žmogaus išnaudojimas ir palenkimas savo egoistiškiems siekimams. Ką būtų galima pasakyti apie Tavo draugystę su Regina? Ar ji yra gera ar bloga? Bet pirmiausia atsakykime į klausimą, kas yra draugystė.

Pats paprasčiausias apibrėžimas galėtų būti toks: draugystė yra dviejų (o kartais ir daugiau) asmenų bendravimas. Tačiau gal ir Tu pati tuoj pastebėsi, kad šis draugystės apibrėžimas nedaug ką pasako, nes tarp dviejų ar kelių asmenų gali būti įvairiausios rūšies bendravimų: ir gerų ir blogų. Tad draugystės vertė ir priklauso nuo to, kokiuose dalykuose yra bendraujama. Čia paminėsime tris bendravimo arba draugystės rūšis:

1. Keli berniukai sudaro grupę, kad galėtų atkeršyti nemėgiamam mokytojui arba apkulti kitos grupės berniukus. Be abejo, čia yra tam tikras bendravimas, bet tokio bendravimo arba visai negalima vadinti draugyste arba reikia vadinti bloga draugyste.

2. Kelios mergaitės susitaria kartais susitikti, kad pasimokytų austi juostas arba viena kitą pamokytų matematikos. Čia yra naudingas bendravimas, kurį galima vadinti gera draugyste. Bet tokioje draugystėje meilė gali nevaidinti jokio vaidmens.

3. Jeigu du ar keli jaunuoliai susitars dažniau susitikti, kad vienas kitam galėtų duoti dvasinės srities patarimų, kad vienas kitam padėtų lengviau nugalėti charakterio klaidas, kad drauge suorganizuotų koki nors artimo meilės darbą, kad sudarytų planą, kaip išgelbėti blogu keliu pasukusį savo buvusį draugą ar pažįstamą — čia bus labai kilnus bendravimas ir pati gražiausia draugystė.

Šią draugystę vadiname gražiausia dėl to, kad ji yra paremta tikra meile ir jos tikslas labai kilnus: žmogaus dvasinis tobulumas ir Dievo garbė. Galima sakyti, kad tokioje draugystėje negali būti tik du asmenys, nes čia visuomet bus ir trečias, t. y. Dievas. Tokia draugystė jau nėra grynai žemiška, ji pakyla į antgamtinę sritį.

Tur būt, jau Tu galvoji, mieloji Danute, prie kurios rūšies būtų galima priskirti Tavo draugystę su Regina? Manysčiau, kad nė prie vienos. Kad jos negalima priskirti nei prie pirmos nei prie antros. Tu jau gerai supranti, bet gal širdies gilumoje svarstai, kad ji yra labai panaši į trečiąją. Man labai gaila, bet turiu pasakyti, kad, jeigu taip galvoji, labai klysti. Tavo draugystę reikia priskirti prie visai naujos rūšies, apie kurią čia plačiau pakalbėsime.

Jaučiu, kad Tu norėtum mane pertraukti ir garsiai pasakyti: "Bet juk mudviejų draugystė yra taip pat meile paremta, o blogų tikslų mudvi tikrai neturime, todėl ir tikslai yra geri". Kad judviejų draugystė yra meile paremta, tuo visai neabejoju. Bet kokia meile? Toji meilė, kaip matyti iš Tavo laiško, yra grynai jausminė, kūninė, o ne dvasinė. O ir judviejų tikslai taip pat atrodė jausminiai, kūniški: būti arti viena kitos, drauge susikabinus vaikščioti.

viena pas kitą nakvoti, ir tai be jokio konkretaus tikslo — vien dėl to, kad jausmai traukia. Nors tokia draugystė gali atrodyti labai graži, romantiška ir poetiška, bet jos negalima vadinti tikra draugyste, nes ji nėra paremta tikra meile, o tik vienaip ar kitaip pasireiškiančiu egoizmu. Gal šie paskutiniai žodžiai Tau bus visai nelaukti, gal jie atrodys žiaurūs ir neteisingi, bet kada nors suprasi, kad tai gryniausia tiesa.

Taigi, Tavo aprašytoji draugystė nėra tikra draugystė, bet vien tik jausmų traukimas prie kito asmens. Čia duosime keletą nurodymų, kaip galima atskirti tikrą draugystę nuo netikros.

1. Tikra draugystė gimsta ir vystosi pamažu, ji nesiremia kito asmens fiziniu patrauklumu ir nesiriboja tik vienu, o netikra (jausmų) draugystė paprastai kyla staiga, iš pirmo susitikimo, remiasi kokia nors patrauklia fizine kito asmens ypatybe ir būna *tik tarp dviejų*.

2. Tikra draugystė dažniausiai esti tarp panašių charakterių, o netikra tarp priešingų. Jausminėse draugystėse dažniausiai "susiporuoja" stiprus charakteris su silpnu, cholerikas su flegmatiku, melancholikas su sangviniku, vienas daugiau įsako, o kitas klauso; vienas yra globėjas, o kitas globotinis; vienas vaidina aktyvų vaidmenį, o kitas pasyvų.

3. Tikros draugystės yra ramios, pastovios, be jokio pavydo ar kankinimosi, o netikros labai daug žmogų prikankina, kiekviena smulkmena sukelia nerimą, pavydą, liūdnumą. Tai aiškiai matyti Tavo aprašytoje draugystėje, mieloji Danute!

4. Tikroje draugystėje yra daugiau pasitikėjimo, o netikroje nuolat vienas kitą tyrinėja ir egzaminuoja, ar dar ki-

tas "neatvėso". Jausminėse draugystėse taip pat labai dažnai vienas ar kitas vaidina "supykusį", "užsigavusį", laukdamas, kad kitas atsiprašytų, kad savo "meilę" iš naujo įrodytų, kad po to dar karštesnė ugnis išsižiebtų.

5. Jausmų draugystėse labai yra madoje mažos dovanėlės, laiškučiai ir kitoki nuolatiniai "meilės" įrodymai, o tikros draugystės tokiais menkniekiais neužsiiminėja, nes nemato jokio reikalo.

6. Tikrų draugysčių nepanaikina net ilgesnis atsiskyrimas, o jausminėms draugystėms tinka posakis: "Toli nuo akių, toli nuo širdies".

7. Tikra draugystė žmogui teikia paguodą, dvasinį pasitenkinimą, o netikra dažnai sąžinei priekaištauja ir atima jos ramybę.

8. Netikroje draugystėje pagrindinį vaidmenį vaidina lietimas: stengiamasi arti vienas kito būti, vienas kitą už rankos laikyti, bučiuotis, apsikabinti. Tikrai draugystei šie visi dalykai nėra nei esminiai nei reikalingi.

9. Netikrose draugystėse pasitaiko labai daug visokių paslapčių, vaidinimų, apsimetimų, o tikrose daug daugiau tikro atvirumo ir nuoširdumo.

10. Netikros draugystės gali dažnai sukelti visokių pavojingų minčių bei jausmų, o tikros daugiau sukelia tik dvasinius jausmus ir kilnius pasiryžimus.

11. Netikrose draugystėse yra labai daug liguisto smalsumo, norima kaip galima daugiau ir kaip galima intymesnių dalykų sužinoti apie mylimą asmenį. Kartais tokių dalykų įkyliai klausinėjama, stengiantis įrodyti, kad tai daroma tik geriausiam ir kilniausiam tikslui: norint padėti, patarti, užjausti. Šioje srityje kartais nueinama labai toli ir labai slidžiais keliais. Tikrose draugystėse tokių savęs ir ki-

Kraičio skrynios

to apgaudinėjimų nėra, prie tikslo jose einama garbingais ir tikrais keliais, dėl kurių nereikia prieš kitus raudonuoti.

12. Tikroje draugystėje galima pastebėti tam tikrą dvasinį augimą, tobulėjimą, kilimą aukštyn, o netikroje priešingai — pamažu vis leidžiamasi žemyn. Kartais šios draugystės prasideda labai šventai, atrodo, kad jų tikslai yra kilniausi, bet pamažu vis daugiau ir daugiau įtakos pradeda rodyti jausmai ir grynai kūniškas patraukimas. Ilgainiui tokia draugystė gali visiškai išsigimti ir tapti net nuodėminga.

Tad matai, Danute, kad tas Tavo bendravimas su Regina yra labai panašus į čia aprašytą netikrą arba jausminę draugystę. Nesakau, kad ta judviejų draugystė būtų visiškai smerktina, taip pat neliepsiu Tau jos nuo šios dienos nutraukti, tik noriu priminti, kad abidvi būtumėte atsargesnės ir stengtumėtės pamažu tą jausminę draugystę pakeisti tikra ir abiem naudinga draugyste. Pasistenkite daugiau klausyti proto negu širdies ir saugokitės, kad širdis neapgautų proto, nes teisingai sako De Maistre, kad "širdis dažnai pripasakoja protui nerealių ir neteisingų istorijų".

Žinodamas Tavo nuoširdų norą tapti pavyzdinga mergaite ir išsiugdyti tvirtą bei kilnų charakterį, numanau, kad sutinki su čia pareikštomis mintimis, bet lauki nurodymų ir patarimų, kaip elgtis, kad toji draugystė pakryptų tinkamu keliu.

Pirmiausia norėčiau patarti, kad tos savo draugystės nelaikytumėte "uždaros", kad prie jos pritrauktumėte bent vieną kitą mergaitę. Tu rašai, kad visos mergaitės judviejų vengia. Dėl to esate kaltos tik judvi. Judvi tam jų elgesiui davėte priežastį, sudarydamos draugystės "monopolį" ir į savo tarpą kitų neįsileisdamos. Juk ar ne judvi nuo kitų šalinatės ir stengiatės būti ten, kur niekas judviejų nemato, niekas netrukdo, niekas kokio nors pašaipos žodžio judviejų adresu nepasiunčia? Tie jų pašaipos žodžiai, be abejo, nėra girtini, bet ar ne judvi pačios jų užsitarnavote savo keistu elgesiu, išsiskirdamos iš kitų mergaičių ir nenorėdamos su jomis draugauti, nes judviem "pilnai pakanka" viena kitos? Argi nepastebi, kad toks judviejų elgesys labai kenkia socialiniam bendravimui?

Tad pasikvietę į savo draugystę bent vieną ar kelias kitas mergaites, užsibrėžkite tai draugystei kokį nors konkretų tikslą ir dažnai tarkitės, svarstykite, galvokite, kaip to tikslo siekti. Taip pat judviem reikia būtinai parodyti valios, bent kartais stengtis nugalėti savo jausmų traukimą ir nebūti visuomet abiem drauge. Ir Tu ir Regina išeikite kur nors su kitomis draugėmis. Nors jausmai ir labai trauktų, stenkitės viena kitos neliesti, apie viena kitą mažiau galvoti, atsisakykite dovanų ir laiškų — juk abidvi suprasite, kad tai bus daroma tik geram tikslui.

Labai gerai suprantu, kad Tu, pavargusi nuo pamokų, vakare nori trupčiuką pailsėti, todėl eini arba pasi vaikščioti, arba žaisti, arba į kiną, ar kur nors kitur. Bet visuomet eini su Regina. Tau atrodo, kad jeigu jos nebus, jeigu eisi su kita, tai nejausi jokio malonumo nei poilsio. Bet stenkis nugalėti save ir savo jausmus, parodyk, kad turi valios. Gal tai iš pradžių bus sunku, bet tai yra vienintelis kelias. Kai pamatysi, kad moki save nugalėti, tai jau ir dėl to pajusi malonumą ir pasitenkinimą. Žinoma, gal geriausias kelias būtų visiškai griežtai nutraukti tą draugystę, bet šio kelio Tau nedrįstu patarti, nes Tau jis galėtų būti per daug didelis smūgis. Pagaliau juk ir Tu ir Regina esate geros mergaitės, judviem abiem rūpi auklėtis ir ruoštis gyvenimui, tad stenkitės viena kitai padėti. Ir neužmirškite, kad šiose aplinkybėse, apie kurias rašei savo laiške, naudingiausiai viena kitai padėsite, jeigu abidvi susitarsite ir pasiryšite baigti tą savo jausmų draugystę ir eiti tikros draugystės kryptimi, naudodamos tas priemones, kurios čia trumpai buvo nurodytos.

prie šeimos židinio

VAKARŲ EUROPOS IR J.A.V. AUKLĖJIMAS

PETRAS MALDEIKIS

Neseniai pasirodė P. Maldeikio knyga apie Vakarų Europos ir Jungtinių Amerikos Valstybių auklėjimą (ji buvo paminėta praėjusiame "L. L." numeryje). Knygoje yra originalių minčių, kurios gal ne vienam auklėtojų atvers akis ir duos atsakymą į kebliaus klausimus, kilusius stebint mokyklinį jaunimą Amerikoje. Norėdami supažindinti skaitytojus su knygos stiliumi bei pobūdžiu, perspausdiname čia straipsnelį apie religinius skirtumus Europos ir Amerikos auklėjime.

R e d a k c i j a

Religiniai skirtumai

ELIGIJA yra viena gyvenimo sričių, kuri duoda tikinčio žmogaus gyvenimui tikslus, nustato jo kryptį ir normuoja jo laikymąsi ir jo pastangas. Nuo žmogaus religinių įsitikinimų turėjimo ar neturėjimo, nuo jų vertinimo ar nevertinimo pareina, kaip auklėjasi pats žmogus ir kaip jis auklėja savo prieauglį. Nuo religinės padėties tame ar kitame

krašte pareina, kokią vaidmenį religija vaidina mokykloje, kokie uždaviniai jai numatomi bendroje to krašto švietimo sistemoje bei viešajame gyvenime ir kuo pagrįsta to krašto žmonių moralė.

J. A. Valstybių religinis gyvenimas yra gerokai skirtingas nuo bet kurio Europos krašto. Visuose V. Europos kraštuose dažniausiai vyrauja kuri nors viena konfesija. Italijoje, Prancūzijoje, Austrijoje, Ispanijoje, Portugalijoje, Belgijoje, Airijoje, Čekoslovakijoje, Lenkijoje, Lietuvoje ir Pietų Vokietijoje didelę daugumą sudaro katalikai. Kituose Europos kraštuose vyrauja protestantai. Religiškai mišriuose kraštuose, kaip Vokietija, Šveicarija ir Olandija, atskiros konfesijos daugiausia pasiskirsto krašto sritimis. Išskyrus didmiesčius, kur neišvengiama didesnio religinio mišrumo, šiaip žmonės ten konfesiškai grupuojasi krašto sritimis ir gyvenamomis vietovėmis. Suprantama, lieka ir konfesiškai mišrių pereinamųjų zonų, kurios tačiau dažniausiai yra nedidelės. Išskyrus komunistų valdžion patekusius kraštus

Vestuvinė taurė (1770 m.)

ir Prancūziją, kur Bažnyčia atskirta nuo valstybės ir religija išskirta iš valstybės mokyklose mokomųjų dalykų sudėties, visuose kituose V. Europos kraštuose religinis mokymas yra privalomas. Nuo jos atleidžiami tik tie mokiniai, kurių tėvai raštu to pareikalauja. Praktiškai tai sudaro tik išimtis. Vokietijoje ir Olandijoje katalikai daugiausia turi valstybines mokyklas, lankomas tik katalikų mokinių. Nekatalikai Vokietijoje kovoja už vadinamą simulaninę mokyklą, kurią lanko visų konfesijų mokiniai, o tik tikybos moko atskirai kiekvienos konfesijos dvasininkai. Tokia padėtis yra kituose kraštuose religiškai mišrioje vietovėse, kur neįmanoma kiekvienos konfesijos vaikams turėti atskiras mo-

kyklas arba kur vienoje apylinkėje nesteigiama atskirų mokyklų konfesiniais pagrindais. Visų konfesijų tikybos dėstytojai turi lygias teises su kitų dalykų mokytojais. Be tikybos mokymo, jie rūpinasi ir bendru mokinių religiniu gyvenimu.

Esant tokiai padėčiai, V. Europoje mažiau aktualus privačių konfesinių mokyklų steigimas. Valstybinės mokyklos daugumoje V. Europos kraštų patenkina daugumą tikinčiųjų tuo, kad jose jų vaikai mokomi religijos. Tačiau tikybos mokymas jose dar nepanaikina konfesinių mokyklų reikalingumo. Valstybės laikomos mokyklos, nors ir būdamos pagrįstos krikščioniškąja kultūra ir mokydamos mokinius religijos, ne visus tėvus patenkina. Jose moko įvairių pasaulėžiūrų bei įsitikinimų mokytojai, todėl praktiškai jų kryptis svyruoja tarp humanizmo, nacionalizmo ir krikščioniškosios kultūros. Dėl to aktyvesni tikintieji daug kur stengiasi savo vaikams turėti atskiras mokyklas. Tokių mokyklų yra visose V. Europos valstybėse. Labiausiai jos prigiję Anglijoje, kur valdžia šelpia ir beveik išlaiko vadinamas nenumatytas konfesinių institucijų laikomas mokyklas.

Didžiausią opoziciją prieš konfesines mokyklas ir prieš religijos mokymą Europoje sudaro kairaus nusistatymo žmonės, kurie apskritai kovoja prieš religiją ir kurie nenorėtų duoti tėvams teisės ir laisvės apsispręsti, kaip jų vaikai turėtų būti auklėjami religiniu atžvilgiu. Nekalbant apie komunistus, socialistai ir kiti jiems artimesni sluogsniai Europoje kovoja už valdžios auklėjimo monopolį ir už religijos pašalinimą iš mokyklų. Be Prancūzijos, jiems yra tai pavykę tik tose valstybėse, kur įvesta komunistinė diktatūra.

Keramikiniai švilpukai

Amerikos visuomenė religiškai yra jau daug mišresnė. Anksčiau čia atskirai išsikūrusios ir savo mokyklas turėjusios religinės grupės ilgainiui susimaišė. Didelė imigracija ir gyventojų kėlimasis į greitai augančius miestus sumaišė įvairių religijų žmones. Religinis mišrumas sudarė problemą mokykloms. Vienos kurios nors konfesijos laikoma mokykla jau nepatenkino kitų konfesijų gyventojų, ir tokia padėtis aktualino reikalą steigti bendrąsias, visų konfesijų mokiniams tinkančias mokyklas.

Pasukdama į nekonfesinių mokyklų kelią, Amerika nepasirinko vidurio kelio ir savo mokyklinį auklėjimą nureligino. Užuoat leidusi kiekvienai konfesijai religiją dėstyti tos konfesijos mokiniams, Amerika auklėjime pritaikė griežtą valstybės nuo Bažnyčios atskyrimo principą, eliminuodama religinį auklėjimą iš mokyklinio auklėjimo sistemos.

Tas religijos išskyrimas iš viešosios mokyklos šiaip ar taip yra glaudžiai susijęs su religijos padėtimi Amerikos visuomenėje. Pirmiausia į tai vedė nepaprastas visuomenės religinis komplikotumas, t. y., nepaprastas gyventojų religinis mišrumas. Be keletos didesnių konfesijų, čia yra per 200 įvairių skirtingų sektų. Toks sektų gausumas rodo tam tikrą jų sekėjų religinį nerim-

tumą ir menką religinį sąmoningumą ar bent, mažiausia, didelį religinį individualumą. Toks religinis individualizmas neišvengiamai veda į religinį chaosą ir tuo pačiu į nureligėjimą. Religinis nedrausmingumas, nuvedęs į tokių susiskaldymą, sudarė padėtį, kurioje religiniai reikalai bendrųjų žmogaus reikalų komplekse mažai berespektuojami. Tuo pasinaudodami areliginio nusiteikimo žmonės, apšaukdami visas konfesijas sektomis ir kovodami prieš religinį auklėjimą iš viso, skelbėsi tik norį eliminuoti iš viešosios mokyklos sektų įtakas ir jų tarpusavio kovas.

Antra priežastis, nuvedusi į viešosios mokyklos susekuliarinimą, buvo bendras religinio intereso menkėjimas. Jei septynioliktame amžiuje Amerikos kolonijų gyventojai pasižymėjo religingumu, tai aštuonioliktojo amžiaus antroje pusėje ir devynioliktame amžiuje religinis interesus ėmė menkėti. Kaip kartais aptariama, žmonių susidomėjimas ir interesus nuo religijos nukrypo į ekonominį gyvenimą ir kitas sritis. Apie 1950 metus arti pusės visų J.A.V. gyventojų nepriklausė jokiai religinei bendruomenei. Tai rodo bažnytinės organizacijos nevertinimą ir jos nuvertinimą kaip viešosios jėgos ir religinių dalykų suformalinimą viešajame gyvenime. Todėl ir jos balsas

Juozas Vaišnys, S. J.

SEPARATE TABLES

Tai yra dvi skirtingos istorijos, vykstančios tuo pačiu metu ramiame Anglijos pajūrio viešbutyje, kuriame daugiausia yra apsistoję iš gyvenimo pasitraukę asmenys. Pirmojoje istorijoje vaizduojami du beveik liguistai vieniši žmonės: į pensiją išėjęs majoras (David Niven) ir labai baikšti, nedraši, isteriška mergaitė (Deborah Kerr), kurios tokio keisto charakterio išsivystymui, atrodo, daugiausia įtakos turėjo žiauri, tiesiog sadistiška motina (Gladys Cooper). David Niven prisipažįsta, kad jis jaunystėje buvęs nedrašus ir net bijojęs moterų, bet dabar kažkas jį prie jų traukte traukia ir neleidžia

susivaldyti. Dėl to įvykęs ir nemalonus incidentas to miestelio kine, kai jis pradėjęs lįsti prie šalia sėdinčios moters. Apie tai kitą dieną jau buvo ilgoka žinia spaudoje, dar ir su priedu, kad jis nesąs majoras, o tik leitenantas. Ši žinia tuoj nuskambėjo po visą viešbutį ir buvo tos dienos tema. Deborah Kerr, kuri buvo labai majorą išimylėjusi, labai skaudžiai tai pergyveno ir įkrito į dar didesnę isteriją.

Antroji istorija parodo vyrą ir žmoną (Burt Lancaster ir Rita Hayworth), gyvenančius tame pačiame viešbutyje, bet valgančius prie atskirų stalų. Atrodo, kad vis dėlto juodu vienas kitą tebemyli, dažnai kalbasi ir nori susitaikyti, bet vis ne-

auklėjimo reikaluose visiškai paprastai ignoruojamas. Dėl to ir katalikų paprapinės mokyklos, kurios mokydamos per 10% viso priaugančio Amerikos jaunimo, atlieka milžinišką patarnavimą tautai, nesusilaukia paramos iš viešųjų fondų. Ta jų diskriminacija ir neretai jų apkaltinimas, kad jos skaldančios Amerikos auklėjimą ir tuo pačiu Amerikos visuomenę, rodo, kad jos čia yra nepakankamai respektuojamos.

Religijos išskyrimas iš viešosios mokyklos ir jos sekuliaristiškas traktavimas mažina ir religiška sankcionuotos moralės reikšmę. Jei V. Euro-

poje mokyklinis auklėjimas beveik visur pagrįstas krikščioniškai suprantama morale, tai čia moralės reikalai per daug suvedami į papročius ir tuo pati moralė degraduojama. Laicistinės krypties pedagoginėje literatūroje (o tokios čia yra didelė dauguma) apie moralę kalbama tik kaip apie tos ar kitos visuomenės laikymosi standartus, o mokiniams siūloma savo diskusijose patiems apspręsti moralinius principus. Laicistinės moralės auklėjimas, atrodo, čia ir bus daugiausia prisidėjęs prie tų pakitimų, kurie čia yra įvykę šeimos — tėvų ir vaikų, vyro ir žmonos — santykiuose.

pasiseka. Ir atskirai gyvendami juodu vienas kitą ne mažiau kankina negu pirmiau, kai gyveno drauge. Čia daug intrygų sukuria ir viešbučio šeimininkė (Wendy Hiller), kuri yra išimylėjusi Burt Lancaster.

Filme yra daug įdomių psichologišku scenų, kurių žiūrint, gali kilti galvojančiam žmogui daug neišrišamų problemų. Kartais žmogaus gyvenimas atrodo toks komplikotas, kad visai nesuprantama, dėl ko vyras ir žmona net didžiausių švenčių metu turi sėdėti prie atskirų stalų, kas juos skiria, kas neleidžia drauge gyventi ir vienas kitą mylėti? Bet kai žmogaus prigimtis yra parodoma lyg ant delno, tada jis turi labai susigėsti ir raudonuoti prieš kiekvieną kitą žmogų. Toks jis yra menkas, toks vargšas, toks vertas pasigailėjimo. Tačiau jeigu jis, nugalėjęs savo gėdą, pažvelgs iš arčiau į kitų savo kaimynų gyvenimą, tai jų daugiau nebesigėdins, nes jie nė kiek už jį negeresni.

Tiek pagrindinių, tiek antraeilių veikėjų vaidyba labai puiki, todėl ne be reikalo kažkas yra pasakęs, kad atrodo, jog čia yra suvaryta į vieną narvą visa eilė tikrų vaidybos liūtų, kurie vienas kitą piauna, bet vis dėlto visi išlieka gyvi. Filmas patartinas tik suaugusiems dėl savo sunkaus ir komplikoto turinio. Be to, jis nėra spalvotas, todėl norintieji gražių vaizdų čia jų neras.

BELL, BOOK AND CANDLE

Spalvota komedija apie raganas, burtus, kerėjimus. Komedija yra suaugusiųjų lygio ir gali būti įdomi tiems, kurie laukia ko nors naujo, kuriems jau nusibodo iki šiol matytos nudėvėto turinio komedijos.

Simpatiška burtininkė (Kim Novak) savo kerėjimais ir burtais prisivilioja patrauklų vyrą (James Stewart) jo vestuvių išvakarėse su burtininkės klasės drauge, kurios ji visuomet nekenė. Kai James Stewart sužino apie burtus, labai jaudinasi ir parodo pačius geriausius savo vaidybos momentus.

Nesigilinant daugiau į turinį, bet žvelgiant į atskirus veikėjus, reikia pripažinti, kad gal stipriausiai pasireiškia Elsa Lanchester ir Hermione Gingold. Pagrindiniams veikėjams, Kim Novak ir James Stewart, lyg kažko trūksta, atrodo, lyg jie būtų ne savo vaidmenyse. Jack Lemmon visai neįspūdingas, o Ernie Kovacs pradžioje labai puikiai užsirekomenduoja, bet vėliau jo vaidyba nublunka ir tampa vienoda, neįdomi.

Gal ši komedija kai kam patiks tik dėl savo neįprasto turinio, bet šiaip ypatingu įdomumu nepasižymi.

THE INN OF THE SIXTH HAPPINESS

Nedažnai tenka matyti tokius filmus kaip šis, kur būtų taip stipriai atvaizduota kilni idėja, kur būtų tiek jautraus žmogiško sentimentų, kur būtų rodoma tiek heroizmo, norint padėti artimui. Nebus tik tuščia reklama, jeigu pasakysime, kad moterys, eidamos žiūrėti šio filmo, turėtų pasiimti kelias nosines, bet ir vyrams, turintiems žmogišką širdį, kartais reikės stipriai sukąsti dantis, jeigu bijos, kad nenuriedėtų ašara. Šis gražus spalvotas Cinemascope filmas yra patartinas visiems.

Neturtinga, kilni Anglijos mergaitė (Ingrid Bergman) nutaria vykti į Kiniją misijonieriauti. Jos pasiryžimas visų yra šaltai ir abejingai priimamas, aiškinant ir norint įtikinti, kad ji misijonierės darbui neturi jokių kvalifikacijų. Vis dėlto jos pasiryžimas nepalaužiamas. Iš savo kuklių santaupų nusiperka bilietą ir išsirengia į Kiniją, važiuodama traukiniu per pavojingąją raudonąją Rusiją, per šaltuosius Sibiro kraštus. Rusijoje ji vos nepatenka į darbo stovyklą, bet ir čia plieninė valia ir nepalaužiamas ryžtas siekti savo tikslo ją išgelbsti.

Atvykusi į Kiniją, pradeda misijonieriauti nuošaliame kalnų miestelyje. Iš pradžių ji visų labai šaltai ir nedraugiškai priimama, bet pagaliau mandarinas (Robert Donat) ją pakviečia būti to miestelio "kojų inspektore". Jos pareiga buvo prižiūrėti neseniai išleistą įstatymą, drau-

džiantį raišioti ir varžyti mažų mergaičių kojas, kad jos visuomet pasiliktų mažos ir „elegantiškos“. Čia ji susipažįsta ir su Kinijos karininku, euraziečiu (Curt Jurgens), kuris ją išsimyli, kuris gerbia jos nepalaužiamą ryžtą ir jos tikėjimą, nors pats visiškai netiki. Misijonierė pamilsta Kiniją, tampa jos piliete, bet su savo krikščionių tikėjimo nuostatais nedaro jokių kompromisų.

Kiniją užpuola japonai. Baisaus karo pasekmių neišvengia ir tas mažutis kalnų miestelis. Japonų lėktuvai ji smarkiai subombarduoja, paversdami ramių gyventojų lūšneles pelenų ir griuvėsių krūvomis. Misijonierė čia parodo didelį heroizmą ir krikščionišką artimo meilę, tarnaudama sužeistiesiems. Pagaliau, artėjant priešui ir gresiant pavojui, kad gali būti išžudyti visi likusieji gyventojai, misijonierė surenka šimtą vaikų ir stengiasi juos nuvesti į saugią vietą, apie dvi savaites keliaudama prieš užimtais kalnais, skraidant lėktuvams ir zvimbiant kulkoms, kenčiant šaltį, alkį ir begalinį nuovargį. Bet jos pasiaukojimas nugali ir šią sunkią, žmogiškai beveik neįtikėtiną kelionę. Ji su šimtu apdriskusių, mirtinai nuvargusių, bet vis dėlto linksmai dainuojančių vaikų iškilmingai išgyjuoja į laisvą miestelį prie Geltonosios upės.

Jos pasisiekimo paslaptis yra gerai supraci Kristaus žodžiai, kuriuos ji perskaito prie savo heroiskai mirusio padėjėjo kapo: „Iš to pažins, kad jūs esate mano mokiniai, jeigu mylėsite vienas kitą“. Tai yra, galima sakyti, pagrindinė šio filmo mintis.

THE SHERIFF OF FRACTURED JAW

Kaubojiška, bet gana simpatiška komedija spalvotame Cinemascope ekrane. Tipiškai anglišku manierų anglas (Kenneth More), kurio šautuvų gaminimo firma buvo bebankrutuojanti, atvyksta į Ameriką ir nori rasti savo šautuvams rinką kaubojų apylinkėse. Komedijos pagrindinis įdomumas bei komiškas yra jo angliškas šaltas charakteris, kuris jį išgelbsti iš nuolat besišaudančių kaubojų ir iš skalpų ištroškusių indėnų. Maža

to. Kaubojai jį išsirenka savo šerifu, beveik prievarta užkabindami ant krūtinės šerifo žvaigždę, o indėnai priima į savo gentį, priversdami išgerti ašotį buivolo kraujo. Atrodo, kad jis savo anglišku šaltumu išliktų sveikas ir kraujo ištroškusių liūtų narve.

Filme vaidina ir Jayne Mansfield, palikdama žiūrovui gana simpatišką išpūdį, ypač kai skambiai nuaidi kalnų gauburiuose jos graži meilės dainelė. Apie šią artistę tiek yra kalbėta, tiek rašyta, tiek ji yra kritikuota ir tiek pasipiktinimo sukėlus. Bet koks yra visa to pagrindas? Rimto pagrindo, tur būt, nėra nei jos garsumui nei kritikai. Argi yra jos nuopelnas ar jos kaltė, jeigu prigimtis jai suteikė tokių dovanų, kurios dabartinėje Hollywoodo aplinkoje greičiausiai artistę iškelia tarp pirmaujančių žvaigždžių? Šiaip jau nebūtų galima jos per daug girti nei už vaidybą nei peikti už asmenybę. Neseniai teko skaityti labai simpatišką faktelį iš jos šeimyninio gyvenimo, kai ji buvo paklausta, koks yra tikėjimo vaidmuo jos gyvenime.

— Mano maža dukrytė Jayne Marie,— kalbėjo artistė,— kartą paklausė, kas yra Dievas. Aš jai atsakiau, kad Dievas yra pats svarbiausias dalykas mūsų gyvenime. Jis yra gėris. Jis yra labai malonus ir pilnas mūsų meilės. Ir jeigu mes ko nors prašome, ir Jis mano, kad mūsų prašymai yra teisingi, Jis visuomet mūsų maldų išklauso. Ir aš pati ilgai ir labai karštai esu meldusis, kad galėčiau tapti Hollywoodo artistė. Ir Jis šios maldos išklausė. Ir tu, dukryte, kai paaugsi, norėsi kuo nors tapti. Gal tu norėsi būti artistė, gal gailėstingoji sesuo, o gal rašytoja ar menininkė. Ir tu melsiesi, panašiai kaip ir aš meldžiausi. Ir jeigu Jam atrodys, kad verta tavo maldą išklausti, Jis tikriausiai išklausys. O, Dievas tikrai yra labai geras, išmintingas ir visuomet esąs su mumis. Jis žino visas mūsų mintis, ir geras ir blogas. Jis labai džiaugiasi, kai mes galvojame apie gerus dalykus. Jis visuomet iš dangaus žiūri į mus ir mumis rūpinasi.

Atsiųsta paminėti

Marius Katiliškis. IŠĖJUSIEMS NEGRĮŽTI. Išleido Terra, 3333 S. Halsted St., Chicago 8, 111. 536 psl., kaina \$ 5.

Knygoje aprašyta bėgimas iš Lietuvos ir kiti tu liūdnujų dienų įvykiai. Paties autoriaus žodžiais, tai nėra nei romanas, nei apysaka, nei chronologiška eile aprašyti atsiminimai. Kas tai yra, gal geriausia galės spręsti pats skaitytojas pagal savo vidujinius pergyvenimus, kuriuos jam sukels ši knyga.

EGLUTĖ, Vol. 10, No. 1. Su pirmuoju šių metu numeri „Eglutė“ pateko į naujas rankas — dabar ją redaguoja Nekaltai Pradėtosios Marijos Seserys Putname. Šiek tiek ją pavartęs ir paskaitęs, gal ne vienas ištars: „Pagaliau!“ Pagaliau sulaukėme tikro vaikams skirto laikraščelio, ko apie buvusią „Eglutę“ gal nebuvo galima pasakyti.

Padėkime Lietuvos tikintiesiems

Graži mūrinė Klaipėdos bažnyčia karo metu buvo visai sunaikinta. Lietuvių katalikų parapija ten turi virš 35.000 tikinčiųjų. Nauja bažnyčia būtinai reikalinga. Jie išgavo valdžios leidimą, ėmėsi statybos, jau išmūrijo sienas ir pavasari ruošiasi tęsti stogo ir bokšto statybą. Jau išleista milijonas rublių.

Amerikos lietuviai jau suaukojo bažnyčios statybai ir liturginiams drabužiams virš 4.000 doleriu. Klaipėdiečiai labai džiaugiasi, yra savo geradariams dėkingi ir kas sekmadienis už juos meldžiasi. Tačiau jiems dar reikia ir daugiau pagalbos. Telšių Vyskupijos Tremtinių Kunigų Šalpos Komitetas persiunčia pinigus pačiu geriausiu būdu, suteikiančiu lietuviams daugiausia naudos.

Telšių vyskupijoje karo metu taip pat yra sudegintos Laižuvos, Leckavos ir Kruopių bažnyčios. Taip pat ir jos laukia geradariu, nes savo jėgomis bažnyčių pasistatyti Lietuvos gyventojai jokių būdu negali. Jau išsiųsta 1000 dolerių ir šioms bažnyčioms.

Komitetas priima aukas šioms ir kitoms nuo karo nukentėjusioms bažnyčioms atstatyti, o taip pat ir bažnytiniais rūbams įsigyti. Šių rūbų dabar trūksta beveik visoms bažnyčioms. Auką prašome siųsti šiais adresais: Rev. Vaclovas Martinkus, 350 Smith St., Providence 8, R. I.; Rev. Antanas Račkauskas, 259 N. 5th St., Brooklyn 11, N. Y.; Rev. Juozas Pragulbickas, 211 Ripley Pl., Elizabeth, N. J.

"LAIŠKAI LIETUVIAMS" • 2345 WEST 56TH STREET • CHICAGO 36, ILLINOIS

